

مدینه

منیر الخراج

سال : شماره ۲۴

مختصر جغرافیا و معومی

تألیف

محمود حسینی

از درسهائیکه در سال اول تشکیل مکتب فیض مکسب حریبه در احیا
برای شاگردان آنستاد و مقرون به دوام علم و تربیت است

در مطبعه نیو کرافتی دارالسلطنه کابل بزور طبع آراسته گردیدند
سنه ۱۳۳۳

Ketabton.com

شرایط خریداری

ولایت داخل افغانستان		دارالسلطنه	
چارده روپیه کابل	سالیانه	هشت روپیه کابل	قیمت سالیانه
هشت روپیه کابل	ششماهه	پنج روپیه کابل	قیمت ششماهه

در خارج افغانستان

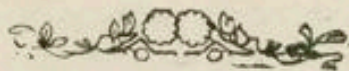
مراجعه کننده باشد با اجرت پوست

قیمت سالیانه | ده روپیه انگلیزی | قیمت ششماهه | شش روپیه انگلیزی
 سه ماهه اشتراک قبول نمیشود
 يك ملای یوند انگلیزی پانزده روپیه کلدار است . از همین
 قرار حساب کنند

مدینه

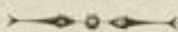
سراج النجم الفعالي

شماره ۲۴

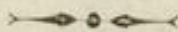
سال ۴

مختصر جغرافیا و حکومتی

تألیف

محمود حسینی

از درسهای که در سال اول تشکیل مکتب فیض مکسب حربیه سراجیه
برای شاگردان سنه اول و دوم تقریر نموده ام تحریر و ترتیب یافته است

در مطبعه نیوگرافی دارالسلطنه کابل بزور طبع آراسته گردید .

سنه ۱۳۳۳

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿ یکدو کلمه عرض ﴾

ذات پاک حضرت کبریٰ جل و علی را شناسیم ، و بر روان پاک حضرت محمد مصطفی و آل و اصحابش درود و تحایا میفرستیم ، پادشاه بزرگ ما اعلیٰ حضرت (سراج المله و الدین) را دعا میکنیم ، وطن و ملت خود را از شر دشمنانش محفوظ میخوانیم . بعد از آن بمقصد پرداخته عرض میکنیم که سال جاریم جریده عاجزانه ما به اتمام رسید . بموجب وعده که از آغاز انتشار آن باقارئین کرام خود نموده ایم ، هدیه امساله خود را بایک اثر بسیار مختصر فن نافع و مفید « جغرافیا بنظر قارئین کرام خود تقدیم نمودیم . اگر چه این محاربه عمومی موجوده بر تقسیمات فن جغرافیا تغییرات و تبدیلات بسیاری وارد آورده ، و تقدیم نمودن جغرافیا فیما بایسکه بعضی از باب دانش یک چیز نامنکامی پنداشته خورده گیری نمایند ، ولی ما را بر تقدیم نمودن این هدیه دو چیز مجبور نمودند - یکی اینکه بعضی از مشترکین کرام ما به تحریرات متواتره خودشان از ما خواهش کردند که از اصطلاحات و تقسیمات اساسی این فن تا یکدرجه آگاهشان گردانیم . دوم اینکه چون این اثر عاجزانه ما معلومات بسیار و چیزه و مختصره فن جغرافیا را بصورت ابتدایی و آسان و ساده بخواننده اش نشان میدهند ، از آنرو برای تدریس و تعلیم اطفال مکاتب ابتداییه وطن عزیز خود طبع و نشر آنرا از قائده خالی نیافتیم . - ذاتا اساس ترتیب و تحریر این اثر برای اولاً

(۳)

ابتدایی بنیافته است - بلی ، اگر چه مکتب حربیه ، از مکاتب عالیّه درجه منتهی
شمرده میشود ولی چون در اول تاسیس و تشکیل آن شاگردان سال اول و دوم آن
تحصیل مکاتب ابتدائیه ورشديه و اعدادیه را ندیده بودند، و سر راست از خانه های
خودشان به آن مکتب گرفته شده بودند باز هم از درجه ابتدایی شمرده میشدند
که اگر ازین رهگذر بر ما اعتراضی وارد آید که «آیا برای يك مکتب عالی مانند
(مکتب حربیه) چسان به اینقدر معلومات جزوی و مختصرا کتفا ورزیده
شده ؟ » عذر مامعقول شمرده خواهد شد !

بعضی از مشترکین کرام ، نیز این اثر ما را بدرجه دفع احتیاج خودشان
غیر کافی خواهند یافت . ولی ما قاعده الحکم لاکثره را پیش گرفتیم . زیرا
در صدی هشتاد از مشترکین کرام ما هنوز از مبادی فن عالی جغرافیا باخبر نیستند
که برای آنها اول از مبادی آغاز کردن را اولتر شمرديم . امید میکنیم که این
هدیه عاجزانه (سراج الاخبار افغانیه) مظهر حسن قبول گردد، و قصور و نواقصات
آرا بنظر خطابوش خودشان ببوشند . ومن الله التوفيق امضا

محمود طرزی

(۴)

درس روز اول

آغاز بمقصد

ای اولاد های هوسکار علم و فن، ای نونهالان چنستان وطن ا
 بادشاه معظم محبوب القلوب معارف پرور، اب اشفق ارحم لطف کسرتما اعلی حضرت
 (سراج المله و الدین) محض برای اکتساب علم و دانش شما مکتب فیوضات مکسب (حریبه
 سراجیه) را بنا فرمود. برای امر اداره و حسن تعلیم شما معلمان فضیلت مندیرا از
 جاهای دور طلب فرمود .
 این بنا، و این تاسیس در وطن مقدس مایک اختراع و ایجاد نوی شمرده میشود
 که تا بحال دیگر پادشاهان سابقه را میسر و نصیب نشده بود این پادشاه بادانش
 و دین مقدس ما بر این تاسیس نافع و موفق و کامیاب آمدند .
 اولادها اقدر این نعمت را بشناسید ، در راه این پادشاه مقدس محبوب القلوب
 خود جان فدا کردن را شرف عظیم بشمارید . در راه تحصیل علم و عرفان کوشش
 ورزید . زیرا علم و عرفانست که انسان را انسان میسازد و از حیوان و جاد تفریق
 میدهد .
 کوشش ورزید ، مکتسبات علمیه و فنی خود را بیفزاید که وطن از شما
 مستفید شود . پادشاه از شما راضی گردد . ملت از شما برخوردار .
 این عاجز که بشرف معلمی جغرافیا ، و تاریخ و انشا و کتابت شما مفتخر میباشم
 چون امسال اول دخول شما درین مکتب فیض مکسب است ، از انرو در تعلیم شما
 یک راه بسیار کوتاه و آسانی در پیش گرفته ام تا ذهن و فکر شما مانده نشود ، و زودتر
 بمنزل مقصود که دانستن و باخبر شدن از چگونگی فن جغرافیاست - واصل شوید
 بسیار اطفالی در شما خواهد بود که تا بحال نام جغرافیا را هم نشنیده اند ،
 حال آنکه جغرافیا بسیار علم نافع و مفید است که تحصیل آن برای انسانها از لوازم
 ضروریه دیده میشود جغرافیا از احوال زمین بشما آگاهی میبخشد ، حصرت

(۵)

حق سبحانه تعالی زمین را خانه و مسکن زنده کافی مامقرر فرموده پس هرگاه از علم جغرافیا بیخبر باشید حال شما بحال يك نابینائی میباید که از جهت شرقی و غربی و شمالی و جنوبی خانه نشیمن خود بیخبر باشد .

اولادها ! خود شما تصور بکنید ، که هرگاه از چهار جهت خانه نشیمن گاه خود بیخبر باشید ، و اوراق خوابگاه ، ودالان نشیمن وزینه و کفشکن ، ودعایز و مطبخ و تحویلخانه و صندوقخانه خانه خودتان را ندانید و نشناسید آیامعیشت و زندگی شما در آن خانه چقدر دشوار خواهد شد ؟ و همچنان اگر از احوال همسایگان چارطرف و اخلاق و اطوار آنها بیخبر باشید گذران شما با آنها چقدر مشکل خواهد بود ؟ اینست که تاواقف ماندن از علم جغرافیا عیناً همچنینست که انسان در خانه نشیمن خود بیخبر باشد .

درین سال فرخنده قال که اول شروع درسهای ماست برای شما ازین علم گرانها خیلی مختصر معلومات اجمالی بیان میکنیم انشاءالله بسایه ترقیاتوایه بادشاه معارف خواه معظم مقدس ما این مکتب فیض مکسب روز بروز ترقی میکند ، افکار وادهان شما سال بسال کشایش پیدا میکند . بیانات مامعلممان عاجز نیز نسبت به استعداد و قابلیت ذهنیه شما افزونی میگیرد .

اولادها ! کوشش کنید جهد و رزید ایام شمساب خود را که بهترین ایام حیانت برایگان و پیهوده صرف نکنید . باهدیکر محبت ، بمدیر و استادان خود اطاعت و رزید که مسعود شوید .

ومن الله التوفیق

(۹)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مختصر جغرافیای عمومی

همین خاکیکه بران زندگانی و سکونت داریم با همه کوهها و بجزرها و شهرها و نهرها و نالابها و دره ها و تپه های آن جمله (زمین) گفته میشود . و علمیکه از احوال زمین بیان میکند آنرا (جغرافیا) میگویند .

شکل زمین کروی الشکل یعنی گرد و کلوله مانند هندوانه یا نارنج میباشد . این زمین کره وی یعنی کلوله بهیچ طرف بسته نیست . و برهیچ چیزی تکیه ندارد . بلکه مانند یک طوپ یا یکی در میان هوا معلق دور میکند . سه حصه کره زمین آب . و یک حصه آن خشکه است که از اربع مسکون میگویند .

(کره مجسمه) چیزیکه برای نشان دادن شکل زمین از کاغذهای کلفت بشکل کره زمین ارامی سازند . و بر روی آن قطعات و بجزرها و همه متعلقات زمین را رسم و نقش میکنند .

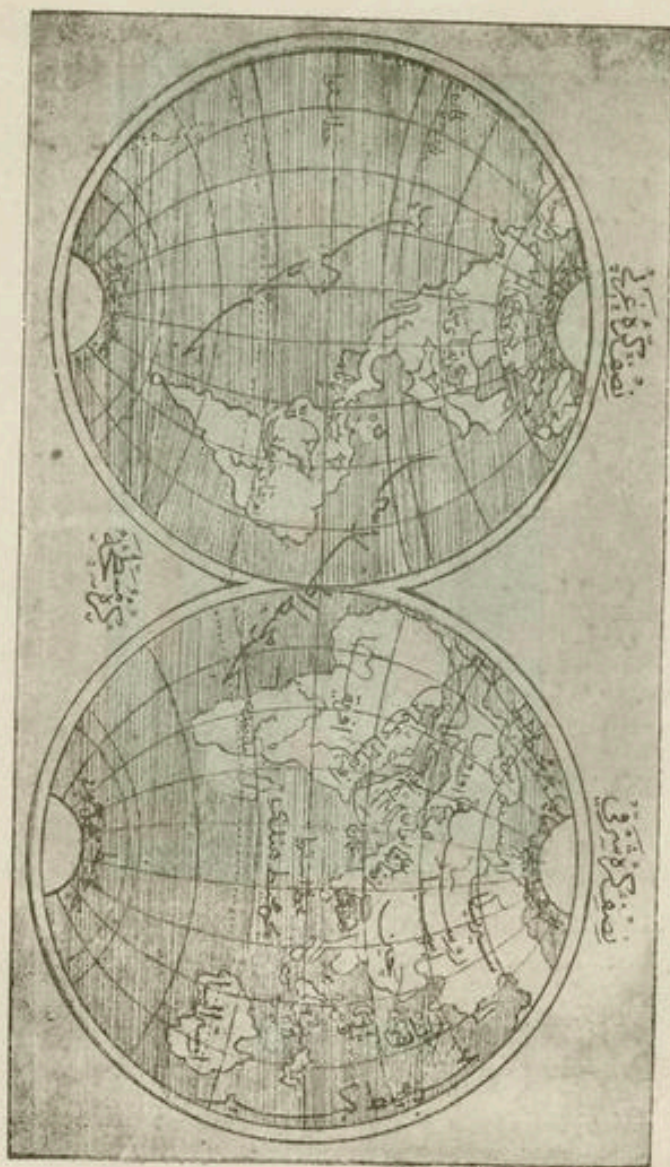
(۷)

﴿ کرۃ مجسمہ ﴾

(۸)

(کره مسطحه) چیز است که شکل زمین را بروی کاغذ بشکل دو دایره نشان
میدهد و قطعات و بحر ها و همه تعلقات روی زمین را بر آن رسم و نقش میکنند .

(۹)

(خریطة) :- چیزىستکه بیکقطعه زمین . و یا یک ملک بک دولتر ابران رسم و نقش میکنند . و آنرا (نقشه) نیز میگویند .

(قطعات خسته) :- همان يك حصه خشك روی زمین که از اربع مسكون كفتیم بر پنج قطعه منقسم است که آنها را (آسیا) یا (ایشیا) (اوروپا) یا (یورپ) (افریقا) یا (افریقا) (امریکه) یا (امریکا) (اوسترالیا) یا (آسترلیا) میگویند . هر يك از این قطعه ها بچدا جدا جدا خریطه ها نشان داده شده است . (جهات اصلیه) یا (حدود اربعه) :- برای شناخته شدن سمت و طرف يك جای زمین . چهار (جهت) یعنی چهار طرف موجود است که آنها را (شرق ، غرب ، شمال ، جنوب) میگویند . شرق . آن جهت است که آفتاب از انطرف میآید . غرب . آن جهت است که آفتاب در انطرف غایب میشود . و قتیکه روی بجهت غرب و پشت بجهت شرق ایستاده شویم طرف دست راست ما شمال ، و طرف دست چپ ما جنوب گفته میشود .

اما در خریطه ها طرف بالای خریطه شمال ، طرف زیر آن جنوب ، طرف راست شرق ، طرف چپ غرب اعتبار شده است .

احوال خشکه

همین خاکیکه آنرا خشکه میگوئیم ، و بر روی آن گردش و سلوئت داریم نظر بشکل و وضعیت آن نامهای مختلف دارد که در اینجا برای نمایان بکن بیان میکنیم :

(جزیره) :- نسیك بارچه زمینست که هر طرف آنرا آب فرا گرفته باشد ، و بدون کشتی به آن رفته نشود .

(جزیره نما) :- یا شبه جزیره) :- زمینست که تنها از يك طرف به خشکه و از دیگر طرفها با آب احاطه شده باشد .

(برزخ) :- یا خاکنا زمین سنگیست که جزیره نما را بخشکه چسبانیده باشد

(دماغه) :- یا رأس خشکه های مرتبتر برآمده اینشکه از خشکه بسوی بحر دراز

شده برآمده باشد .

- (صحرا) :- که فارسی دشت میگویند . زمینهای صاف فراخ و هموار است که جنگل در آن نیست
- (جنگل) :- زمینها نیست که با درختان بسیار و آبوه مستور شده باشد .
- (چول) :- زمینهای بی گیاه و بی علف است .
- (جیل) :- که فارسی کوه میگویند برآمده گبهای بلند و پرسنگ زمین است .
- (جبال متسلله) :- کوههای با هم دیگر مربوطیکه مانند زنجیر با هم دیگر پیوسته شده تا بسیار جاها دراز شده رفته باشند .
- (کوه آتشفشان) :- بعضی کوهها نیست که از نالاق آن آتش و دود میراید .
- (در بند - پادره) :- کذر کاه های تنگ است که در مابین دو کوه واقع شد باشد .
- (ساحل) :- زمینها نیست که با کنار دریا متصل باشد .

﴿ احوال آنها ﴾

- (بحر) :- آب شور بیکه حصه کره زمین را فرا گرفته آرا (بحر) میگویند . بحر در دو قسم میباشد که بکیرا (بحر خارجی) یعنی بحر بیرونی دیگر را (بحر داخلی) یعنی بحر درونی میگویند بحر خارجی يك آب بسیار بزرگ است که همه اطراف زمین را احاطه کرده است و آرا محیط نیز میگویند و بر پنج قسم تقسیم شده است :
- اول بحر (محیط غربی) (۱) یا بحر اوقیانوس . دوم (بحر محیط کبیر) یا بحر الکاهل . سوم (بحر محیط هندی) . چهارم (بحر منجمد شمالی) . پنجم بحر (منجمد جنوبی) (بحر های داخلی) :- آنها نیست که از بحر های محیط پنجگانه جدا شده در میان خشکها در آمده است . و آرا بحیره نیز میگویند .
- (خلیج) :- ابهای بحراست که سه طرف آرا خشکها فرا گرفته باشد و از یک طرف با بحر بزرگ متصل باشد .
- (لپان) ، یا (حوضه) خلیجهای کوچکیست که در زمانهای بادهای تند و طوفان کشتیها در آنجا محفوظ میمانند . هرگاه بواسطه صنعت دست انسان ساخته شده باشد آرا
- (۱) بحر محیط غربی را (بحر محیط اطلسی) یا (اتلانتیک) نیز میگویند .

(۱۱)

(لیان صنی)، و اگر قدرتی باشد آنرا (لیان طبیعی) میگویند .
 (آبنا) :- دره‌های تنگ دریائست که آبهای بحر از میان دو کوه یا دو جزیره یا دو خشکه گذشته باهمدیگر پیامیزد .
 (نهر) :- جویهای بزرگ آب شیرینست که یکسر به بحر یا یک تالاب بزرگ پیامیزد . (منبع) جای برآمدن ، و (مصب) جای آبریزش آن به بحر است .
 (جوی) :- چیز یستکه برای آبیاری زمین ها و آوردن آبها بدست انسان کننده شده است .
 (کانال) :- جویهای بزرگ کننده شدگی دست انسانهاست که برای آمیختن آب یک بحر را بدیگر بحر یا آب یک نهر را بدیگر نهر کننده میشود .
 (تالاب یا کول) :- آبهای ایستاده است که از هر طرف با خشکه احاطه شده باشد .
 تالاب آب شیرین و آب شور هر دو رقم موجود میباشد .
 (حوض) :- چیزیست که برای ساختن و تعمیر کردن کشتها در لیانها کننده و با آب پر میشود .

سوالهای امتحان

جغرافیا از چه بیان میکند . شکل زمین چسانست - سطح زمین عبارت از چیست .
 کره مجسمه چیست - کره مسطحه چیست . خریطه چه چیز است - زمین بر چند قطعه تقسیم شده است - جهات اصلیه چند است . نامهای شان چیست - در خریطه ها چسان نشان داده شده است - جزیره و جزیره نما چیست - دماغه چگونه است . کوه و کوههای منسلل چیست . برزخ و در بند چیست . بحر چیست - بحر خارجی بر چند قسم تقسیم شده است - نامهای شان چیست . بحر داخلی چگونه است - خلیج و لیان چیست - آبنا و نهر و کانال چیست .

(۱۲)

بیان قطعه اروپا

(حدود اربعه)

جهت شمال قطعه (اروپا) (بحر منجمد شمالی) و جهت جنوب آن (بحر سفید) ،
 یا بحیره روم و جهت غرب آن (بحر محیط غربی) که آنرا (بحر محیط اطلسی)
 نیز میگویند . و جهت شرق آن با کوههای (اورال) محدود است
 قطعه اروپا نسبت به قطعه های دیگر اگر چه کوچکتر است اما بسبب لطافت
 آب و هوا ، و خوبی و برکت خاک و مهارت و دانائی مردم آن در علم و هنر از همه
 دیگر قطعات بیشتر معمور و آباد و توانگر است .
 در این قطعه از هر قسم غله و هر نوع میوه ، و هر گونه معادن یعنی کانها
 پیدا میشود مثلاً کانهای طلا ، و نقره و سرب ، و قلعی ، آهن ، مس ، زغال سنگ
 و غیره موجود است .
 نفوس و اهالی این قطعه بقدر سه صد و نود و نه میلیون و کسور است که بقدره
 میلیون آن مسلم و باقی آن غیر مسلم است . (یک میلیون برابر به ۱۰ لک میشود)
 قطعه اروپا بر نوزده حکومتها که چک و بزرگ تقسیم شده است . اول
 ازین نوزده حکومتها ممالک (اروپای عثمانی) است که آنرا (روم ایلی)
 میگویند دولت عالی عثمانی در اروپا و آسیا و افریقا نیز ممالک را مالک است که
 از دیگر ممالکهای آن در تعریف دیگر قطعه ها بیان میشود .

(اول)

(روم ایلی عثمانی) است روم ایلی عثمانی زیاده از هشت میلیون نفوس دارد
 که بقدر چهار میلیون و کسور آن مسلم و باقی آن غیر مسلم است پایتخت دولت
 عثمانی شهر شهر (استانبول) میباشد که در روم ایلی واقع شده است
 (ادرنه) یا (ادریانوپل) (سلانیک) (یاسالونیکا) (یانیه) (اشقودره)

(۱۳)

• یاسقو طری ، (مناستر) (قوصوه) از شهرهای مشهور آنست (۱)

(دوم)

دولت یونان است که بقدر دو میلیون و کسور نفوس دارد . مراکز حکومت آن شهر (آینه) یا « ایتنز » است . (پره) یا « پارس » (دلفی) (زیئون) (اغریبوز) از شهرهای مشهور آنست .

(سوم)

دولت ایتالیا است که بقدر سی و سه میلیون و کسور نفوس دارد . مراکز حکومت آن شهر (روما) است که در کنار نهر (تیبر) واقعست (ونڈیک) یا « وینس » (تورن) (میلان) (فلورانس) یا « فلورانس » (نابولی) یا (نیلز) از شهرهای مشهور آنست

(چهارم)

ممالک دولت اسپانیا است که بقدر هزده میلیون و کسور نفوس دارد . و پایتخت آن شهر (مادرید) یا « میدرد » است . (سویل) برسلون یا « بارسلونا » (والدانس) (غرناطه) یا « کرنادا » (قرطبه) یا « کاردوا » از شهرهای معمور و مشهور آنست .

(پنجم)

ممالک دولت پورتگال یا « پرتگال » است که پنج میلیون و کسور نفوس دارد . و پایتخت آن شهر (لیزبون) یا « لزبن » است که در کنار نهر (تاجه) یا « تیکس » واقع میباشد . (ابورطو) (براغه) (فارو) از شهرهای مشهور آنست .

(ششم)

ممالک دولت فرانسه است که بقدر سی و هشت میلیون و کسور نفوس دارد و پایتخت آن شهر شهر (پاریس) یا « پیرس » است که در کنار نهر (سن) یا « سین » واقع میباشد . (لیون) یا « لیونزه » (بوردو) (ماریسیا) یا « مارسز » (لیل) (کیلی) (ریمز) از شهرهای مشهور آنست .

(۱) هزار افسوس که در جنگ اخیر بالقان ولایتهای سلاویک ، اشقودره ، مناستر قوصوه از دست عثمانی برآمده است .

(۱۴)

(هفتم)

ممالک دولت انگلیس است که چهل و یک میلیون و کسور نفوس دارد و پایتخت آن شهر شهر (لندن) است که در کنار نهر (تامس) یا (تیمز) واقع میباشد. (لیورپول) (ادیبورگ) یا (ادیبرک) (دوبلن) یا (دبلن) دوور (شفیلد) (مانچستر) از شهرهای مشهور آنست.

(هشتم)

ممالک دولت بلژیک یا بلجیم است که قدر شش میلیون و کسور نفوس دارد و پایتخت آن شهر (بروکسل) یا (برسلز) است. (انورس) یا (انورپ) (نامور) (لیژ) (نووین) (کهنه) و (بروکس) و (اوستند) از شهرهای مشهور آنست. (۱)

(نهم)

ممالک دولت هولاند یا هالیند است که آنرا (فلانک) نیز میگویند. پنج میلیون و کسور نفوس دارد و مقر حکومتش شهر (لاهه) یا (هیک) میباشد که در کنار نهر (رن) واقعست (لیدن) امستردام یا امستردم. روتردام یا راتردم، و کسمبورگ یا لکسمبرک و نیز شهرهای مشهور آنست.

(دهم)

ممالک دولت (دانمارک) یا (دنیمارک) است که دو میلیون و کسور نفوس دارد. مرکز حکومتش شهر (کپنهاگ) یا (کپن هین) میباشد که در جزیره (سیلان) یا (زیلیند) واقعست. البورگ (البرک) و دیبورگ یا (دیرک) (السبیوز) نیز از شهرهای مشهور آنست.

(یازدهم)

ممالک دولت (اسوج) (لورج) یا سویدن و ناروی است که شش هفت میلیون و کسور نفوس دارد و مقر حکومتش شهر (ستوهولم) یا (ستا کپالم) است که در کنار تالاب (مولار) یا (ملبیر) واقع شده است. «قرسینانیا» یا «کرسچیانان» غودنبورگ (۱) درین جنگ موجوده همه ممالک بلجیم را دولت المان ضبط کرده است.

(۱۵)

یا « کود نبرک » نیز از شهرهای مشهور آنست. درین دوسه سال اخیر این دو دولت از هم جدا شده هر یک مستقل دولت گردیده است

(دوازدهم)

ممالک دولت اروپای (روس) است که یکصد و پنج میلیون و کسور نفوس دارد. که چهار میلیون آن مسلم و باقی آن غیر مسلمست. پایتخت حکومتش شهر (پترسبورگ) نام جدید آن پترو گراد است که در کنار نهر (نوا) واقعست. « موسکوا » یا « ماسکو » ، و (وارشاو) (هوچنک) . قازان « کراکو » « سیاستوپول » « کیلس » « لبلن » « لودزه » از شهرهای مشهور آنست

« سیزدهم »

ممالک دولت « استریا » است که چهل و پنج میلیون و کسور نفوس دارد. مقر حکومتش شهر « ویانه » یا « وینا » است که در کنار نهر « طونه » « یادینیوب » واقع شده است. « تریتسه » یا « تریت » . « پشته » یا « بوداپوست » . « پراغه » « بریک » « لبرک » « پزریمل » « بودین » نیز از شهرهای مشهور آنست.

« چهاردهم »

ممالک دولت « رومانیا » است که شش میلیون و کسور نفوس دارد. مرکز حکومتش شهر « بکرش » یا « بخارست » میباشد باش. « قلاس » یا « کلتس » « ایزایل » مرکز آنست.

« پانزدهم »

ممالک حکومت « صربستان » یا « سرویا » است که بقدر دو میلیون و کسور نفوس دارد. مرکز حکومتش شهر « بلغراد » یا « بلگرید » میباشد. (نش) سمندره ، الاجه حصار ، بوزار و خه نیز از شهرهای مشهور آنست .

(شانزدهم)

ممالک حکومت (قره طاغ) ماندیگرواست که دو صد و بیست و هفت هزار و کسور نفوس دارد. مرکز اداره اش قصبه (چنبه) یا « شتنبی » است .

(۱۶)

[این دو حکومت یعنی صربستان ، وقره طاغ ، با (بلغارستان) بابلگیریا از اجزای ممالک دولت علیه عثمانیه بودند و در محاربه اخیری که با دولت روس وقوع یافت بموجب (معاهده ، برلین) جدا جدا حکومتها شدند ولی بلغارستان تا به اینوقتها يك ایالت ممتاز عثمانی شمرده میشود . دو سال پیش ازین آنها هم حکومت مستقله شد . و در حرب اخیر بالقان دیگر بعضی شهر های عثمانی را هم گرفته امروز يك دولت قوی گردیده است] شهر های مشهور آن صوفیه وارنا میباشد . بلغارستان بیشتر از دو میلیون نفوس دارد .

(هفدهم و هجدهم)

دولت « روسیا » یا « برشیا » و دولت « المانیا » یا « جرمن » است که مردوی اینها بایست و هفت حکومتهای خورد و کلان بیک اتحاد یک وجود گردیده بکدولت ایبراطوری معظمه بوجود آورده است . مؤسس این اتحاد یک وجودی برنس « بیسمارک » مشهور شده است . تقریباً شصت میلیون نفوس دارد . پایتخت کل ، شهر شهر « برلین » یا « برلن » میباشد . « هامبورغ » یا « همبرک » ، « مونینگ » یا « میونک » ، « درسد » ، « فرانکفورت » یا « فرانکفورت » ، و بسی شهر های دیگر بسیار مشهور را مالک است . در وقت حاضر دولت المان یا جرمن از جهت قوت عظیمه عسکریه ، و فنون عجیبه حرابه ، و اختراعات عجیر العقول نازیه و علوم و فنون یک دولت غالب و مظفر و بسیار قوی دنیا شمرده میشود .

(نوزدهم)

ممالک دولت (اسویجره) یا « سوئزرلیند » است که سه میلیون و کسور نفوس دارد . مرکز اداره اش شهر « برن » است . « جنوه » ، « نوفشاتل » یا « نیوجیتل » ، « زورنج » یا « زیورج » ، « لوزان » از شهر های مشهور آنست . طرز حکومتش جمهوری ، و مملکتش کوهستان و از عجایب طبیعه مخلو میباشد .

(۱۷)

غیرازین نوزده حکومت‌های که مذکور گردید چهارپنج حکومت‌های کوچکی دیگر نیز در اروپا موجود است که باوجود کوچکی بازمم حکومت‌های جداگانه شمره میشوند :

اول :- (حکومت آندورا) میباشد که بر کوه‌های (پیره نه) واقع ، و در زیر حمایت دولت اسپانیا میباشد . پنجهزار و کسور نفوس دارد . مرکز حکومتش فصبه (آندورا) ست .

دوم :- (حکومت سان مارینو) ست که در نیم جزیره ایتالیا واقع ، ونه هزار و کسور نفوس دارد . مرکز حکومتش شهر (سن مارین) میباشد که در یک کوهستان لطیف المنظر کائست .

سوم :- (حکومت لوکسمبرگ) است که در مابین ممالک بلجیم و المانیایک حکومت مستقله کوچکی میباشد . ذوصد هزار و کسور نفوس دارد . مرکز حکومتش شهر (لوکسمبرگ) است . [درین حرب حاضر اگر چه بیطرفی خود را اعلان نمود ، ولی المانها به آن کوش نهاده سوقیات عسکری خود را از انرازم بلجیم اجرا نمودند] .

چهارم :- (حکومت لینختنشتاین) میباشد که در مابین سوئیزرلند و استریا واقع ونه هزار و کسور نفوس دارد . مرکز حکومتش فصبه (وادوز) است . پنجم :- (حکومت مونا کو) ست که بر ساحل بجز سفید ، در داخل ممالک فرانسه و سرحد ایتالیا واقعست . سه هزار و کسور نفوس ، و تنها نود نفر عسکر زاندار مدرا مالک میباشد . مرکز حکومتش شهر (مانا کو) ست که در کوهستان (کارلو) کائست .

(۱۸)

(بخرهای مشهوریکه در قطعهٔ اروپاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
بخر منجمد شمالی	طرف شمالی اروپا را احاطه کرده است بخر خارجیت
بخر ایض	از بخر منجمد شمالی پیدا شده است بخر داخلیت
بخر محیط غربی	طرف غرب اروپا را احاطه کرده است بخر خارجیت
بخر شمال	از بخر محیط غربی جدا شده است . داخلیت
بخر مالتیک	از بخر شمال جدا شده است . داخلیت
بخر سفید یا بخر متوسط	طرف جنوب اروپا را احاطه کرده است از بخر محیط غربی پیدا شده است داخلیت .
بخر سیاه یا سود	از بخر سفید یا متوسط جدا شده است . داخلیت .
بخر آزاق	از بخر سیاه پیدا شده است .
بخر خزر	با هیچ بخر تعلق ندارد . از نوع کول است

(آبناهای مشهوریکه در اروپاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
سوده یا سوند	در مابین دانمارک و اسوچ یا سویدن واقعست
بادیکال	در مابین فرانس و انگلستان واقعست
سپته یا طارق	در مابین اسپانیا و افریقا واقعست
بونیقا جیو	در مابین جزیرهٔ قورسیقه و جزیرهٔ ساردینا واقعست
مسیندیامسینا	در مابین جزیرهٔ سیچلیا و ایتالیا واقعست
دارد نیل یا جناتق قلعه	در مابین بخر مرمره یا مارمورا و بخر جزیره های ایجه واقعست
بوسفور	در مابین بخر مارمورا و بخر سیاه واقعست
باستانبول	
سنگی قلعه	در مابین بخر سیاه و بخر از آقست

(۱۹)

(خلیجهای مشهوریکه در اوروپاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
بوئی با منهنیا فنلاند	مردو در بحر البتیک واقعست
فاسقونیا با منکی	در بحر محیط غربی واقعست
وندیک یا وینس سلانیک یا سالو نیک	مردو در بحر سفید واقعست

جزیره های مشهوریکه در او روپاست

نامهای شان	کیفیت های شان
سیلند یا سیتیند اسلانده یا آیس لیند	مردو در بحر محیط غربی واقع و به دایمارک تابعست
بریتانیا . ایر لاند یا آبرلیند شتلاند یا شتلند	هرسه در بحر محیط غربی واقع و بدولت انگلیس تابعست
میتورقه یا منار کا مازووه یا مجارکا	مردو در بحر سفید واقع و بدولت اسپانیا تابعست
ساردنیا . سیج لیا یا سیسل	مردو در بحر سفید واقع و بدولت ایتالیا تابعست
مالطه یا مالتا	در بحر سفید واقع ، و بدولت انگلیز تابعست

(۲۰)

جزایر سبعمه	در بحر سفید واقع ، و بدولت یونان تابع است
یا مجمع الجزایر	در بحر سفید واقع، و بدولت علیه عثمانی تابع بود و حال بیونان تابع است
کرید	(کوه های متسلسل مشهوری که در قطعه او روپاست

نامهای شان	کیفیت های شان
اوارال باپورال	در مابین قطعه آسیا و اوروپا واقع است
ققناز یا کاکشیا	در مابین بحر سیاه و بحر خزر واقع است
بالقان	از روم ایل کذشته به بحر سیاه منتهی شده است.
قارپات یا	در مابین رومانی و اوستریا و روس است
کار پی تپین	از روم ایل کذشته به بحر سفید منتهی شده است
هلنیکه	در مابین فرانسه و ایتالیا است
آلبانیلیس	از ایتالیا کذشته به بحر سفید منتهی یافته است
تپین یا ایلین	در مابین فرانسه و اسپانیا واقع است
پیره نیپیرتینز	در مملکت اسپانیا است
ایبه ری	در مابین مملکت اسوج یا سویدن و مملکت نوروج یا ناروی واقع است
استاندنیوا - یا اسکندی نیوا	در مملکت المانیا است
قره اورمان	در مملکت فرانسه است
سون یا سیون	

کوه های آتشفشان مشهوری که در او روپاست

نامهای شان	کیفیت های شان
وه زویا سویس	در ممالک ایتالیا میباشد
آنا - آنا	در جزیره سیچلیا میباشد
هکلا - هکلا	در جزیره ایسلاند میباشد

(۲۱)

نهر های مشهوری که در اوروپاست

نامهای شان	کیفیت های شان
مریخ	از کوه های بالقان میراید به بحر سفید میریزد
طونه یا دنیوب	از المانیا میراید به بحر سیاه میریزد
طوره	از کوه های قاریات برآمده به بحر سیاه می آمیزد
دسچولا	از ممالک پولند گذشته در بحر بالتیک میریزد
اوزی	از ممالک روس میگذرد به بحر سیاه می آمیزد
بن - دان	از ممالک روس میراید به بحر ازاق میریزد
اورال	از کوه های اورال میراید به بحر خزر می آمیزد
نوا	از تالاب لادوغه میراید به بحر بالتیک میریزد
وولغا و الکا	از ممالک روس میگذرد به بحر خزر می آمیزد
پروت	از کوه های قاریات برآمده با نهر طونه می آمیزد
پو	از کوه های آلپ برآمده به خلیج ونڈیک می آمیزد
الب	از وسط جرمن جدا شده در بحر شمال میریزد
تیر	از روما میگذرد به بحر سفید میریزد
رهن یا دروین	از ممالک اسویجره یا سویتزلند میراید به بحر سفید میریزد
نازی یا تیکس	از کوه های ایبری برآمده بحر محیط غربی میریزد
غارو یا کارون	هر دو از کوه های پیره نه میراید به بحر محیط غربی میریزد
• راین •	
سن یا سین	از پاریس میگذرد به بحر مانش میریزد
تائس - تیز	از لندن میگذرد به بحر شمال می آمیزد
دنیستر	از کوه های قاریات برآمده به بحر سیاه می آمیزد

(۲۲)

کول های مشهوریکه در اروپاست

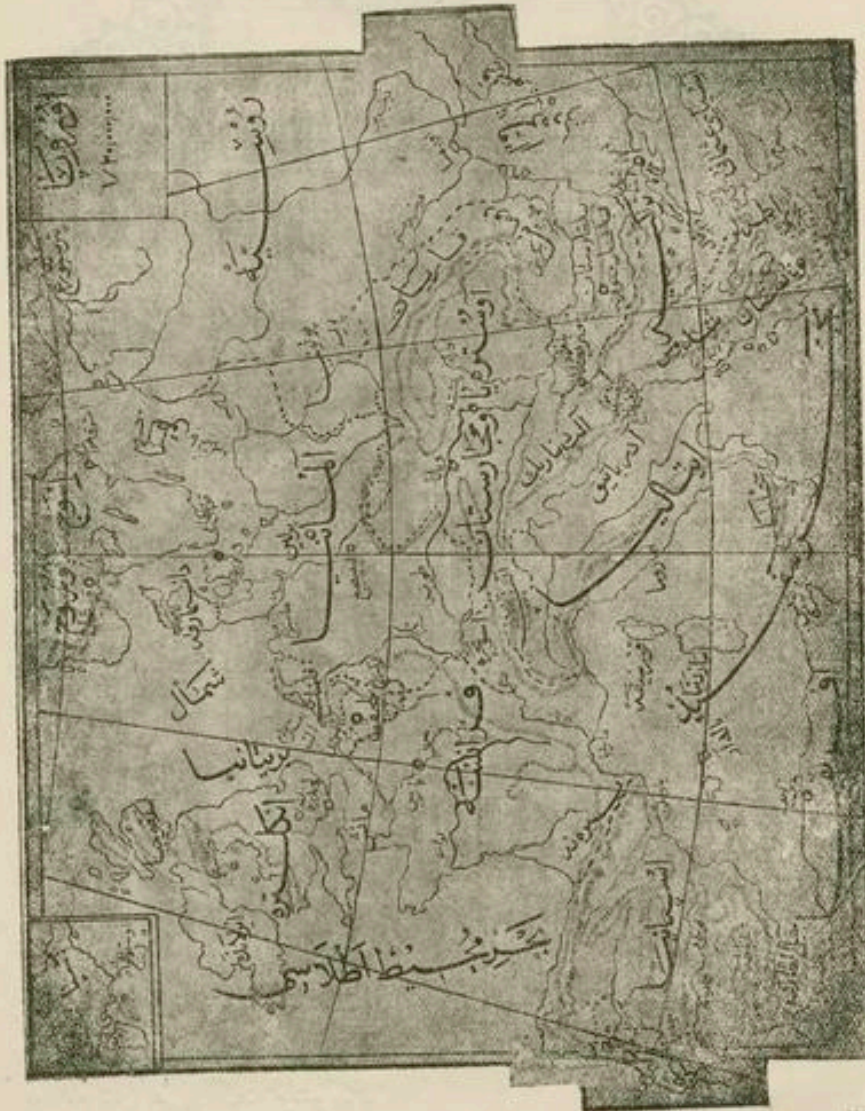
نامهای شان	کیفیت های شان
سایه یا سپاه	هر سه در ممالک روس واقعست
لادوغه یا « لا دوکا اونهغه یا « اوبتکام	
اونه ریوینر	هر سه در ممالک اسوج واقعست
وتر	
مولار یا ملر	
قونستانس — یا کانستنس جنوه	هر دو در ممالک اسویجره یا سویزرلند واقعست
زانغه	در ولایت اشقودره یا سقو طری واقعست

(سوالهای امتحان)

در اروپا چند دولت موجود است یا تخمها و مقدار نفوس شان را بیان کن	بحر بالتیک از کدام بحر پیدا شده است
بحر های مشهور اروپا کدام است	کوه های بالقان در کدام مملکت است
بحر سفید در کدام طرف اروپاست	نهر طونه از کجا میاید و کجا میرود
جزیره شتلاند در کجا و تابع کیست	ابنا تیکه در مابین اسپانیا و افریقا واقعست چه نام دارد
خلیج بوتی در کدام بحر است جزیره مالعه در کجاست	کوه آتشفشان هقلا در کجاست
	بحر خزر چنان بحر است
	از استانبول که بلندن بروی از کدام ابنا ها میگذری

(۲۳)

نقشه قطعه اروپا

Handwritten notes or a signature at the bottom of the page, including the number '۲۳'.

(۲۴)

قطعه آسیا - یا ایشیا از جهت شمال با بحر (منجمد شمالی) از جهت جنوب با بحر (محیط هندی) از جهت شرق با بحر (محیط کبیر) از جهت غرب با (بحر احمر یا بحیره فلزم) و کانال (سویس) و (بحر سفید) و آبناهی استانبول (و بحر سیاه) و کوه‌های (اورال) محدود شده است [درخریطه آسیا نظر کنید، حدود بسیار بخود معلوم کنید] قطعه آسیا بزرگترین همه قطعات خسته است . و بعد از اروپا از دیگر قطعه‌ها معمورتر است . درین قطعه از هر قسم غله و میوه حاصل میشود . و بسی مساله‌های خوشبو و نباتات کران به‌این پیدا میشود .

غیر از هر گونه کانها مانند (طلا و نقره ، آهن ، مس و فلاتی و غیره) بسی کانهای سنگهای قیمتمدار الماس ، یاقوت ، زمرد و غیره نیز پیدا میشود . درین قطعه نزدیک به هشتصد میلیون نفوس موجود است ، که نزدیک به دوصد میلیون آن مسلمان و باقی آن غیر مسلم است . قطعه آسیا بر یازده مملکت تقسیم شده است .

(اول)

مملکت دولت علیه عثمانیست که آنرا (اناطول) یا ایشیای کوچک ، یا ایشیائی روم ، میگویند . از طرف شمال (بحر سیاه) و از جهت جنوب با (عربستان) از طرف شرق با (ایران) ، از طرف غرب با (بحر سفید) و (اروپا) محدود است (اناطول) غیر از عربستان شانزده میلیون نفوس دارد که بقدر یازده میلیون آن مسلم است و باقی آن غیر مسلم میباشد . قسم کلی نفوس ترك و باقی آن از عرب ، و کرد ، و لازوچر کس ، و روم ، و ارمنی مرکب است که همه شان عثمانی گفته میشوند .

(اناطول) از روی اصول اداره بریست ولایت والی نشین

و پنج لوای مستقل متصرف نشین که از طرف پایتخت یعنی (استانبول) یکسر اداره میشود و یک (بیکی) که بعنوان (بیک) حاکم در آن مینشیند تقسیم شده است .

(۲۵)

شهرهای مشهور اناطول اینها است که از روی مرکز ولایت‌های والی نشین
در اینجا قید و ثبت مینماییم :

(رومه) ، (ازمیر) یا سمرنا ، (قونیه) ، (اطنه) ، (انقره) ،
(سیواس) ، (قسطنطنیه) ، (طریزون) ، (رودوس) ، (ارضروم) ،
(وان) ، (بتلیس) ، (دیاربکر) ، (خریوط) ، (حلب) ، (دمشق الشام)
(بیروت) ، (موصل) ، (بغداد) ، (بصره)

هر یک ازین مرکز ولایت‌ها شهرهای متصرف نشین دیگر نیز در زیر حکم
خود دارد .

لواهای متصرف نشین مستقل که زیر حکم ولایت‌های والی نشین نیست
اینهاست :

(قلعه سلطانیه) ، (دیر) ، (جیل لبنان) ، (بیت المقدس) — (بنام
دیگر — قدس شریف) یا بروشلیم ،
(بیکی) بیک نشین عبارت از جزیره (سیسام) است که بصورت ایالت
ممتاز از طرف پاتخت اداره میشود .

♦ دوم ♦

جزیره نمای (عربستان) است که انرا جزیره العرب ، نیز میگویند .
عربستان در جهت جنوب غربی قطعه آسیا واقع شده است . از طرف شمال
با اناطول ، از طرف شرق با خلیج بصره ، و با بحر عمان ، از طرف
جنوب ، با بحر محیط هندی ، و خلیج عدن ، و از جهت غرب با ابناهی
باب المندب ، و با بحر احمر ، و کانال سویس ، محدود است

در طرفهای شرق و جنوب عربستان اگر چه بعضی جاها تابع بعضی
حاکمهای مستقل بعنوان شیخ و امام ، میباشد اما طرفهای غرب و غرب
شمال آن در زیر اداره حکومت دولت علیه عثمانیست که بر دو ولایت والی نشین تقسیم
شده است .

(اول) — ولایت (حجاز) است . مرکز این ولایت شهر مبارک و مقدس

(۲۶)

(مکه مکرمه) است که منشاء دین مبین و ولادت کاهن سید المرسلین، و قبلة مومنان میباشد نفس شهر مکه هشتاد هزار نفوس دارد .

شهر (مدینه منوره) که در وضه منوره مقدسه حضرت فخر کائنات نبی کریم الصفات ماعلیه افضل الصلوة دراست ، و (طایف شریف) ، و (جده) (وینبوع) نیز از شهرهای متصرف و قائم مقام نشین این ولایت حجاز میباشد .
(دوم) - ولایت (یمن) است که سر کراین ولایت شهر صنعا میباشد .
(حدیده) و (عسیر) و (نقر) نیز از شهرهای متصرف نشین این ولایت است .
در جهت شرق جنوبی* (عربستان مملکت (عمان) و در جهت شرقی* آن (الحسا) و در وسط آن مملکت (نجد) . و در جهت جنوبی* آن مملکت (حضرموت) واقع شده است .

عمه نفوس عربستان سیزده میلیون نفوس است

﴿ سوم ﴾

ممالک دولت خداداد افغانستان است که دولت متبوعه معظمه، و وطن مقدسه عزیز خود ماست .
مملکت افغانستان از جهت شمال باهر (جیحون) یا دریای « آموه » از ترکستان آسیای روسی و از جهت شرق با دره (خیبر) از هندستان ، نیز از جهت شرق و شمال شرقی با کوههای (پامیر) و (چترار) ، و (کافرستان) از اراضی غربی* (چین) و اراضی جنوبی* (روس) ، و اراضی غربی و شمالی (هندستان) و از جهت جنوب با کوه (کوزک) از (بلوچستان) ، و نیز از جهت جنوب غربی با اراضی (سیستان) از خاک (ایران) و از جهت غرب از ایران جدا و محدود شده است .

اراضی افغانستان اکثر کوهستانست که در بندها و دره های آن نیز خیلی کم است ، و ازین سبب هیئت عمومی آن حکم یک استحکام متین طبیعی را دارد .
این مملکت حاصل خیز ، میوه دار ، و اکثر جاهای آن پر آب است و معادن یعنی کانهای بسیار ذقیمت و توانگری دارد مقدار نفوس این خاک پاک از قراریکه تخمین شده است ناده میلیون است ، ولی چون از طرف خود دولت به اصول و قاعده فن سجل نفوس هنوز تحریر نفوس عمومی اجرا نشده

(۲۷)

است این مقدار تخمینی، و تقدیری شمرده میشود. اکثر مردم افغانستان از جنس افغان و مسلمان و سنی المذهب میباشند تا جیک و شیعی و هندو نیز دارد عیسوی و موسوی ندارد مگر در جهات غربی و شمالی کمتری یهود موجود است. که همگی از حیثیت تابعیت دولت افغانستان و ملت افغان گرفته میشوند. تشکیل ولایات دولت عالیّه خدا داد افغانستان در وقت حاضر عبارتست از چهار (سمت) که در مرسمت بعنوان (نایب الحکومه) یکیک والی مقرر است، و غیر ازین بعنوان (حاکم) بسی حاکم نشینها دارد.

اول - مرکز حکومت، و مقر سلطنت شهر شبر (کابل) است که پایتخت دولت خداداد افغانستان است. این شهر بر دو کنار (نهر کابل) مبنی و تقریباً یک لک نفوس دارد، این شهر اگر چه کوچکها و بازارها و خانها پیش تنگ و به اصول قدیمه ساخته شده است ولی عمارتها و بناهای حکومتی، و ارباب مبارک که نشینگاه ذات اعلی حضرت بادشاهیست (و شهر آرا) و (باهر)، و (زین العماره)، و (قصر چهلستون) و (دلکشا) و غیره عمارات حکومتی خیلی بناهای عالی و دلنشین این شهر شمرده میشود. علی الخصوص جادهها و سر کهاییکه در شهر و اطراف شهر کشیده شده است خیلی فراخ و منقلم و سایه دار است. حوضه (چاردهی) کابل نیز از مواضعیست که در بسیار جاهها مثال آن دیده نشده است.

دار السلطنه کابل با جمیع ولایات افغانستان باراه های شوسه یعنی سر کها مربوط میباشد. یک قاپریک بسیار مکمل و منتظمی در دار السلطنه کابل موجود است که هر نوع سلاح، و هر گونه آلات و اشیاء نفیسه از آن بعمل میاید. و غیر از آن قاپریک (چرم کروی) و « پشم بافی »، و قاپریک (اسپریت کشتی)، و یک (ساکنه الکتریک) که در راه تنویرات (اربک مبارک) و (تلفون) خدمت میکنند نیز موجود است. همه دوایر حکومتی با تلفون بهمديگر مخابره میتواند.

در کابل یک باب مکتب ملکیه بنام (مدرسه حبیبیه) چند سال پیش ازین و یک باب مکتب بسیار عالی برای تحصیل علوم و فنون - عکریه بنام (مکتب حریره سراجیه) دوسه سال پیش ازین از فیوضات اعلی حضرت بادشاه ترقی پرور معارف گستر

(۲۸)

محبوب القلوب ما علی حضرت (سراج الملة والدين امیر حبیب الله خان) بنا و تاسیس یافته است . مکتهای ابتدایی محله ها نیز نایک درجه افزون و اصلاح شده است .

دوم - ولایت نائب الحکومه نشین (قندهار) است که در سمت جنوبی افغانستان واقع شده است . سرکره نائب الحکومه نشین این ولایت خود شهر (قندهار) است که (۳۰۰۰۰) نفوس را مالک و بصرافت موجود بودن خرقة مبارک حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و اله و سلم شرف عظیمی حاصل کرده است . شهر مذکور دورادور بابک قلعه منظم اصول قدیمه محاطست و چار بازار واسع و مستقیم دارد که در وسط آن (چارسو) واقع شده است و جوئی بزرگ در فسن شهر جاریست که شهر را آبیاری میکند وادی (ارغنداب) که نهر بزرگ است خیلی میوه خیز و با لطافت یک وادی است . (شهر کهنه) نام خرابه زاری در نزدیک قندهار است که از آثار عتیقه مشهوری شمرده میشود . معدن طلای بسیار مشهوری نیز در قندهار موجود است که خیلی طلای اعلی و وافر از آن میراید .

سوم - ولایت نائب الحکومه نشین (هرات) است که در سمت غربی افغانستان و قریب حدود ایران واقع شده است . شهر (هرات) در کنار نهر (هری رود) بابک قلعه بسیار متین و محکم بنا شده است . این شهر بسیار قدیم یک شهر است . آثار عتیقه بسیاری درین شهر موجود است نفوس موجوده شهر هرات (۵۰۰۰۰۰) است .

این شهر از نقطه نظر عسکری بسیار مهمست . قالین و کرک و نمدهای خوب در آن ساخته میشود ، و الحاصل هرات یک شهر تجارنی و عسکری میباشد .

چهارم - ولایت (ترکستان افغانی) است که در سمت شمالی افغانستان و قریب حدود (ترکستان روسی) واقعست سرکره این ولایت (مزار شریف) است که در کنار خرابه زار (بلخ نام شهر بسیار قدیم افتاده است زمینهای این ولایت حاصلخیز ، و اکثر آن دشت است . نهر (جیحون) این ولایت را از (ترکستان روسی) قریب داده است .

(۲۹)

پنجم - ولایت (جلال آباد) است که در سمت شرقی افغانستان واقع
و مرکز آن خود شهر (جلال آباد) میباشد . این شهر بر کنار نهر (کابل)
که به اصطلاح مردم آنجا (سین) میگویند و در نزدیکیهای (پشاور) پانهر
آنک (امیخته از حوضه سند به بحر می آمیزد و اقمشده است .

پارسال از فیض همت جها قیمت اعلی حضرت متبوع مقدس معظم ما برین
نهر یک پل آهنین بسیار متین مکملی در حد (درونته) بسته شده ولایت مذکور
را با اراضی حاکم (نشین) لقان) ربط داده است . این ولایت را دره (خیر)
از هندستان جدا کرده است .

هوای جلال آباد گرم است . نارنج ، و پورتقال ، و نیشکر در دیگر هیچ
طرف افغانستان بجز این ولایت بهم نمیرسد . موسم شتارا ذات اعلی حضرت
پادشاهی درین شهر میگذرانند .

غیر از مرکز و این جا ستمتیکه مذکور گردید دیگر حاکم نشینهای معناییز
در دولت علیه افغانستان موجود است که مشهورترین آنها را در اینجا بیان میکنم :
حاکم (نشینی) (گلان) است که در جهت شرق واقع و مرکز اداره (کافرستان)
میباشد . ایالت کافرستان کوهستان بسیار سخت و بی مروریست که در زمان
سلطنت خاقان مغفور جنت مکین (ضیا الملة والدين) فتح گردیده ضمیمه
دولت علیه افغانستان شده است . نام کافرستان به (نورستان) ، و نام مردم
آن که به (کافری) معروف بود به (جدیدالا سلام) تبدیل یافت

حاکم نشینی (غزنه) است که در جهت غربی کابل واقعست این شهر
از شهر های مشهور تاریخیست . و بی اثار عتیقه دارد . تریه سلطان
(محمود غزنوی و سبکتگین ، و مزار حکیم (سنائی) و (بهلول دانا) ،
و (علی لالا) و دیگر اولیا در آن موجود است .

بامیان نام شهر عتیقیست که به اثار عتیقه مشهور افاق میباشد .

حاکم نشینی (بدخشان) است که مرکز حاکم نشینی آن شهر (فیض آباد) است .
حاکم نشینی (میمنه) است که در مابین هرات و ترکستان افغانی واقعست .
حاکم نشینی (قطغن) است که مرکز اداره آن (خان آباد) است .
حاکم نشینی (هزاره) است که در وسط افغانستان واقع و کوهستان سرد

(۳۰)

وسختیست . مردم آن به (هزاره) موسو مست که از جنس (موغول ، و تاتار) میباشد . بشکل و قیافت به (ژاپنها) مشابحت تمام میرسانند و خیلی کار بیگر و توانا مردمانی هستند .

گرشک ، پشت رود ، سیستان ، فراه نیز از حاکم نشینها نیست که در سمت غربی ، و خوست ، و زری ، لپو کرد و چرخ در جهت جنوب واقعست حاکم نشینی (کوهستان) یا آنکه (کوه دامن) و حاکم نشینی (پنجشیر) نیز از حاکم نشینهای بسیار معتنا و خیلی خوش آب و هوای شهر کابل شمرده میشود .

چهارم

ممالک آسیای روسیست که بر سه قسم منقسمست :

اول - (سیریا) یا سانی بریا ، است که پنج و نیم میلیون نفوس دارد و جهت شمالی قطعه اسباز تشکیل میدهد خیلی سرد و خنک يك مملکتیست زمستان آن بهماه دوام میوزرد . مساحت سطحیه آن نسبت بمقدار نفوس آن خیلی افزونتر است . مسکن اداره آن شهر (طوبولسک) یا (توبالک) است . ۱۰ او مسق ، طومسق) ، اوسک ، تومسک ، نیز از شهر های مشهور آنست .

دوم - (ترکستان روسی) است که آنرا (تاتارستان) بنام دیگر (آسیای وسطی) نیز میگویند . بقدر هفت میلیون نفوس دارد که جمله آن اسلامست . مسکن اداره آن شهر (طاشکند) است (سمرقند ، و خوقند) نیز از شهر های مشهور آنست .

(بخارا) ، و (خیوه) دو حکومت (خانی) مستقلیست که در زیر حمایت روس میباشد . خانی بخارا يك میلیون و دوصدهزار نفوس ، و خانی خیوه هشتصد هزار نفوس دارد . این مردم و حکومت اسلام است

سوم - مملکت (قافقاسیا) یا کاکیشیا ، است که بقدر نه میلیون نفوس دارد ، و اکثر آن مسلمانست . مسکن اداره آن شهر تفلیس میباشد .

(پنجم)

ممالک عجمستان بنام دیگر ده لک علیة (ایران) است که يك حکومت (شاهی) مستقلی اسلام میباشد . اگر چه در کتابهای جغرافیا نفوس ایران را در میان ده و دوازده میلیون نفوس مینویسند ولی چون تحریر نفوس اجرا نشده این مقدار تخمینی شمرده میشود .

(۳۱)

مرکز حکومت آن شهر (طهران) است . (تبریز ، همدان شیر از اصفهان
مشهد) از شهر های مشهور آنست

(ششم)

ممالک (بلوچستان) است که بقدر پنجمصد هزار نفوس دارد . و یک حکومت
اسلامی ایست که در زیر اداره حکومت (انگلیز) میباشد . مرکز حکومت
آن شهر (کلات) است غنابه . کچھ یاہ کیچہ) از شهر های مشهور آنست .

(هفتم)

ممالک (هندستان) است که دوصد نود و چاریم میلیون نفوس دارد . شصت
میلیون آن مسلم . و دوصد هزار آن (انگلیز) و باقی بیشتر از دوصد میلیون آن
مذهب مختلفه هندو میباشدند .

قدیم اعظم هندستان در زیر حکم و تابعیت ، و بعضی محلات آن حکومت های
مستقل است . و بعضی حکومت های میباشد که در زیر حایه انگلیزی یعنی نیم مستقل است
یکمقدار کمی دولت (فرانس) و یک کمی دولت (پورتگیز) نیز در هندستان
مستملکات دارند .

مرکز اداره هندوستان انگلیزی در بنوقت شهر (دهلی) میباشد
(بمبئی . مدراس بنارس کلکتہ . اکرہ . احمد آباد . الہ آباد لاهور . امرتسر
انبالہ . مندالہ . کراچی رنکون ملتان) و غیره از شهر های مشهور آنست .
ممالکی که در زیر حایه انگلیز است عبارت از راجائی (کشمیر) و راجائی
(راجپوتانہ) . نوایی (نظام حیدر آباد) . و (میسور) و راجائی (قوشین
راوانفور) . و جزایر (مالدیو) میباشد . اهالی جزایر مالدیو عموماً مسلمان اند .
حکومت های مستقل اول عبارت از حکومت ، (نیپال) است که مرکز حکومت
آن شهر (کاتماندو) یاہ کہمندو ، میباشد . دوم حکومت (بوتان) است که
مرکز حکومت آن شهر (تاسی سیدون) است .

مستملک (فرانس) در هندستان عبارت از پنج شهر است که در سمت
های (بوندیشہ ری) یاہ باندیجری ، (وپانائون) بنون ، (و کاریکال) و کاریکل
و در جهت شمالی کلکتہ شهر (شاندر نا کر) سندرنگرہ ، و در ساحل مالابار
شهر (ماہہ) یاہ مئی ، موجود است .

(۳۲)

مستملکه (پورتگیز) عیازت از سه شهر است که یکی شهر (گواآ) در ساحل مالا بار ، و دوم و سوم شهر های (دیو) ، و (دامان) یاه دمن ، که در ساحل کجرات میباشد .

(هشتم)

جزیره نمای (هندجینی) میباشد که بر سه حصه تقسیم شده است و جهل و سه ملیون نفوس دارد ، و اکثر آن بمذهب (بودا) میباشد . تنها در طرف های جنوب ، نیم جزیره (مالاقه یاه ملکا) دین مبین اسلام منتشر شده است .
 حصه اول احکومت مستقله (سیام است که شش ملیون نفوس دارد . و مرکز حکومت آن شهر باتقو یاه بنکاکه است . در شبه جزیره مالاقه نیز اگر چه حکومت (جوهور) مستقل بود ولی در اخرها در زیر حمایت انکلیز در آمده است .
 حصه دوم ا ممالک (برما) و جزیره (سینکاپور) و اراضی (وولسله ی) ، و (تولو ساغارا) ، و جزیره های (نیقوباره نکوباره) ، و (اندامان) و اکثر نیم جزیره (مالاقه یاه ملکا) است که بقدر یازده ملیون نفوس دارد و همگی این حصه در زیر حکم و تابعیت دولت انکلیز است . در جزیره سینکاپور و مالاقه بقدر سه صد هزار نفوس اسلام موجود است ، باقی همه بمذهب بودا میباشد .
 حصه سوم ا ممالک (انام یاه انام) ، و (قوشنشین یاه کوچین جابنا) ، و (قامبوج یاه کببود یاه) است که از مستملکات دولت (فرانس) میباشد . بعضی از آنها یکسر در زیر حکم و تابعیت و بعضی از آنها در زیر حمایت دولت مشارالها است (توکین) ، (نانکن) ، (هونگ) ، (لاهیو) ، (پتوم بن) از شهر های مشهور است .

(نهم)

ممالک (چین) است که بقدر سه صد و سی ملیون نفوس دارد ، و بر نفوس ترین همه دنیا شمرده میشود . بقدر پنجاه ملیون نفوس آن مسلم و باقی آن غیر مسلم است .

چین ، يك دولت امپراطوریست که بر پنج حصه جدا شده است اول نفس (چین ، دوم (مانچوری - یاه منچوری) ، سوم (مغولستان - یاه منگولیا) ، و چارم (ترکستان چینی) ، پنجم و ششم ، میباشد

پانخت دولت چین شهر (بکین) - یا - «پکن» است . (نانکینگ) یا «نان کن»
 قاطون ، یا «کانتن» ، موکدن ، تیه ن چین ، فورچه نو - یا - «فوشو» لاسا
 هان که تو ، یا «هانکو» ، کاشغرو (شانفهای) یا «سنگهائی» نیز از شهر های
 مشهور آنست

از ممالک چین جزیره (ماقائو - یا - «مکوآ») را دولت (پورتگیزی) ،
 جزیره (هونغ کونگ) - یا - «هانگ کانگ» ، و بندر وایهائوای را دولت (انگلیز)
 ، و لیان یعنی بندر (قوان چه تو) - یا - «کوانجو» را دولت (فرانس) ، و لیان (کیائو
 چائو) یا «کیاو چاو» را دولت المان ضبط کرده اند لیان (پورار نور) را
 اگرچه دولت (روس) ضبط کرده بود ولی در محاربه اخیر روس و ژاپان
 لیان مذکور بدست دولت ژاپان درآمد .

(دهم)

مملکت نیم جزیره (قوریا) یا «کوریا» است که یازده میلیون نفوس دارد
 و یک حکومت قرالی مستقل میباشد پانخت (قوریا) شهر (شه نول)
 یا «سیول» است . [این ملک هم حالا تابع دولت ژاپان است]

(یازدهم)

مملکت دولت (ژاپونیا) است که از جزیره های متعددی مرکب و در آخر
 شرقی قطعه آسیا واقعست . دولت (ژاپونیا) امپراطوریت که امپراطورهای
 شان عنوان (میکادو) دارد . بقدر چهل و نه میلیون و کسور نفوس دارد .
 مقر حکومت آن شهر (طوکیو) بنام دیگر (یدو) میباشد
 (میاقو ، ناغازاکی ، یده ، نیکا ساکی ، اوزاکی) - یده اوسا گاه از شهر های
 مشهور آنست .

دولت ژاپونیا برای میان یک درس عبرت و سر مشق غیرت بسیار خوبی
 شمرده میشود زیرا این ملت به بسیار کم وقت از حد زیاد ترقی کرده است
 و در حالیکه پیش از چهل سال هیچ چیزی از اسباب ترقی و تمدن ندانستند دفعه
 از خواب غفلت بیدار و هوشیار شده در علم و صنعت ، و هنر کوشش ورزیدند
 تا بدرجه رسیدند که دوسه سال پیش ازین مانند دولت روس یک دولت غالبه

(۳۴)

معظمه را مغلوب کردند و نام خود را بشرف و شان در همه عالم بلند کردند .
و این نبود مگر بسایه سعی و کوشش در راه علم و هنر ، و محبت به پادشاه
و وطن و محافظه شرف مابین شان .

(بخرهای مشهور بکه در قلمه آسیاست)

نامهای شان | کیفیت های شان

همه جهت شمالی اسبازا احاطه کرده است	بحر منجمد شمالی
جهت جنوبی اسبازا احاطه کرده است	بحر محیط هندی
جهت شرقی اسبازا دزبر گرفته است	بحر محیط کبیریا - الکاهل
در جهت غرب آسیاست	بحر سفید - یا - متوسط
از بحر محیط هندی پیدا شده و در جهت غرب آسیاست	بحر احمر - یا - قلزم
از بحر سفید پیدا شده و در جهت غرب آسیاست	بحر سیاه - یا - اسود
	بحر بهرنک - یا - بیر
	نک و بحر اقوچقه
از بحر محیط کبیر پیدا شده اند و در جهت شرق آسیا میباشد	یا - او کوانسک
	و بحر زابان و بحر
	اصفر بحیره زرد
	بحر خزر - یا -
از هیچ دریا پیدا نشده و در جهت غربی آسیاست	بحیره کبیر

(آبنایها یعنی دره های بحری مشهور بکه در قلمه آسیاست)

نامهای شان | کیفیت های شان

	آبنای استانبول
	- یا - بوسفور
در جهت غربی اسبازا از اروپا جدا کرده	آبنای چناق قلعه
	- یا - دارد نیلز

(۳۵)

از جهت جنوب غربی آسیا از افریقا جدا کرده	آبنای باب المندب
در مابین عربستان و ایران واقع شده	آبنای هرمز
در مابین جزیره سوماطره و نیم جزیره مالاقه واقع شده است	آبنای مالاقه — یا — ملکا
در جهت شرق مابین ژاپونیا و چین واقع شده	آبنای قوره — یا — کوریا
در جهت شرق شمالی جزیره ساخالین را از مانچوری جدا کرده است	آبنای نارافای — یا — تاتار
آبنای بزرگ یا بیزنک از جهت شمال آسیا را از امریکاجدا کرده	
(خلیجهای مشهوریکه در آسیا موجود است)	

کیفیت های شان	نامهای شان
در جهت شمالی آسیا در سیریا و اقصی و از بحر مدیترانه شمالی پیدا شده	خلیج اوینی
در جهت غرب جنوبی آسیا واقع و از بحر عمان حاصل شده	خلیج بصره — یا — « خلیج فارس »
در جهت جنوبی آسیا واقع و از بحر محیط هندی پیدا شده	خلیج بنکاله
هندو در جهت شرقی آسیا واقع و از بحر چین حاصل شده	خلیج سیام
	و خلیج تونکن
در جهت شرقی واقع و از بحر اصغر پیدا شده	خلیج پچیلی
(جزیره های مشهوریکه در قطعه آسیا است)	

کیفیت های شان	نامهای شان
همه در بحر سفید و اقصی و از ممالک دولت علیه عثمانیه است	قبریس، رودوس
	سیدسام، ساقز
در خلیج بصره واقع است	مدالی و استا
	نکوی
	بحرین

همگی در بحر محیط هندو واقع و تابع دولت انگلیز است	سیلان - نام دیگر - راندیب - یا - لنکا - لاقدیو - یا - لکادیو - مالدیو - یا - قوهار - یا - - نکو - یا - اندامان - یا - اندیمان - یاخوف - یا - لیاکو - هانیا - یا - هین - هونگ فونگ - یا - - هانگ کانگ
در بحر منجمد شمالی واقعست	فورموزیا - یا - فار - موزا - یا - کیو - لیو کو - یا - نیون - یا - نیفن - یا - سیکو - یا - سیکالده - یا - کیوشیو - یا - ساخالین - یا - - سنکالین - یا - قوریل
در بحر چین واقعست و بدولت انگلیز تابع	
این همه جزیره ها ایست که در بحر محیط کبیر واقع و دولت ژاپونیا را تشکیل داده است	

(کوههای متسلسله مشهوری که در آسیا است)

نامهای شان	کیفیت های شان
قافقاس - یا - کاکیشیا	در مابین بحر خزر و بحر سیاه افتاده است
اورال	در مابین آسیای روسی و اورویای روسی میباشد
التای	در مابین چین و سیریا و ترکستان روسی واقعست
پالمور	در مابین چین و ترکستان واقعست
چنیغ لون - یا - خنکان	در چین واقعست
هندو کش	در افغانستان واقعست
هپالایا - یا - همالیه	در مابین هندوستان و چین واقعست
الوند	در مابین آسیای عثمانی و عجمستان واقعست

(۳۷)

طوروس	در اناطول عثمانی واقعست
لبنان	در مابین شام و بیروت واقعست
غات - یا - ه گهات	در هندوستان است
استانوی	هر دو در سیبریاموجود است
زابلونوی	
کوه نور	در مابین اراضی کاشغر و تبت واقعست
کولهای مشهوریکه در آسیا است	

نامهای شان	کیفیت های شان
لوط	در بالشام واقعست
روان - یا - ازال	در جهت شرق بحر خزر واقعست
ارومیه	در عجمستان واقعست
خوارزم ، بلخش	در ترکستان روسی واقعست
- یا - بالکش	
باقال - یا - بیکال	در سیبریا واقعست
نهرهای مشهوریکه در آسیا است	

نامهای شان	کیفیت های شان
اوبی ، بنیسه - یا - بنی	از کوه های التای میراید به بحر منجمد شمالی میریزد
	از کول بايقال برآمده به بحر منجمد شمالی میریزد
سیحون جیحون	از کوه های بللور برآمده به نالاب خوارزم میریزد
	از کوه های التای برآمده به بحر اوقوچقه میریزد
گنک - یا - گنگا	از کوه های همالایا برآمده به خلیج بنکاله میریزد

(۳۸)

از کوه های همالایا برآمده به بحر عمان میریزد	{ سند - یا - اناک
در سمت جنوبی غربی افغانستان	هرمند
مردو از کوه های طوروس میریزد در پایا نهایی	{ دجله فرات
بفداد با هم آمیخته به خلیج بصره میریزد	{ قزل ارمق یشیل ارمق
مردو از کوه های طوروس برآمده به بحر سیاه میریزد	
از کوه های اورال برآمده به بحر ازاق میریزد	اورال

(سوالهای امتحان)

- حدود اریعه آسیا چسانست ؟
 آسیا بر چند مملکت تقسیم شده است ؟
 قطعه آسیا چقدر نفوس دارد ؟
 نامهای مملکت هارا بیان کنید .
 اناطول چند ولایت والی نشین دارد ؟
 شهرهای مشهور آن چه نام دارد ؟
 عربستان چقدر نفوس دارد ؟
 مکه مکرمه در کدام جاست و چقدر نفوس دارد ؟
 مرکز اداره ولایت یمن چه نام دارد ؟
 حدود اریعه افغانستانرا بیان کنید ؟
 افغانستان چقدر نفوس دارد ؟
 تشکیل ولایات افغانستان چسانست ؟
 خرقة مبارک در کدام شهر است ؟
 شهر هرات بر کنار کدام نهر واقعست ؟
 ولایت ترکستان افغانی در کدام سمت است ؟
 ولایت جلال آباد در کدام سمت است ؟
 غیر ازین ولایتها دیگر حاکم نشینها در افغانستان هست یانی ؟

(۳۹)

- اسپای روسی بر چند قسم منقسم است ؟
بخارا و خبوه چگونه حکومتهاست ؟
قافقاسیا جقدر نفوس دارد ؟
پایتخت ایران چه نام دارد ؟
مقدار نفوس و شهرهای مشهور ایران را بیان کنید ؟
نفوس بلوچستان جقدر و مرکز حکومت آن چه نام دارد ؟
هندستان جقدر نفوس دارد ؟
در هندستان غیر از حکومت انگلیز آیا دیگر دولتها ملک دارد ؟
مرکز حکومت هندستان انگلیزی چه نام دارد ؟
شهرهای مشهور هندستان کدام است ؟
بودیچیه ری در زیر حکم کدام دولت است ؟
هندجینی بر چند حصه تقسیم شده است ؟
سیام چنان حکومتست ؟
آنام در زیر تابعیت کدام دولست ؟
ممالک چین جقدر نفوس دارد ؟
پایتخت و شهرهای مشهور آنرا بیان کنید .
ژاپان در کدام جهت قطعه آسیاست ؟
جقدر نفوس دارد و شهرهای مشهور آن کدام است ؟
سبب ترقی دولت ژاپان از چه بود ؟
بحرهای مشهور آسیا را بیان کنید .
ایشایهای مشهور آسیا را بیان کنید .
ایشای باب‌المنذب در کجا است ؟
خلیجهای مشهور آسیا را بگوئید .
جبال منسلله آسیا را بگوئید .
تالاهای مشهور آسیا کدام است .
نهرهای مشهور آسیا را بیان کنید .

(٤١)

قطعه (آفریقا) از جهت شمال با بحر سفید و ابنسای (سبته) یاه سیو آه ،
 و از جهت شرق با کانال (سویس) ، و بحر (احمر) و بحر محیط (هندی) ،
 و از جهت جنوب با بحر (محیط کبیر) ، و از جهت غرب با بحر (محیط عربی)
 محدود میباشد . کانال سویس قطعه آفریقا را از قطعه اسپاجدا کرده بحال یک
 جزیره بزرگی تحویل داده است .

نفوس آفریقا بقدر (دوصد و پنچ میلیون) است . که اکثر آنها وحشی
 و رنگهای شان سیاهست . سمتهای داخلی آفریقا عبارت از بعضی جوانهای
 بی آب و ریگزار است ولی اطراف سواحل آن کهسار و جنگلزار ، و پر آب
 و بزراعت مستعد میباشد این قطعه بمعدنهای طلا از دیگر قطعات بیشتر توانگر
 است . بزرگترین درختها که (باغوباب) نام دارد در اینقطعه فراوانست .
 در قطعه (آفریقا) بیست و یک مملکت موجود است .

اول

مملکت خدیویت (مصر) است ، که یک ایالت ممتازه دولت علیه عثمانیه
 میباشد و درین حرب موجوده دولت انگلیز الحاق آنرا اعلان کرده است
 نادیده شود که چه میشود ! بقدر ده میلیون نفوس دارد که نه میلیون آن مسلم
 است و الی مصر (خدیو) عنوان دارد و ایالت را (خدیویت مصریه) میگویند .
 خدیویت مصریه ، بر سه قسم بزرگ منقسمست که آنها انفس مصر ، نوبه ، سودان
 مصری میباشد . مرکز اداره آن شهر (مصر) یا (قاهره) نام دارد . اسکندریه ،
 دمياط ، رشید ، پور سعید ، سواکن ، خرطوم از شهرهای مشهور است .

دوم

ولایت (طرابلس غرب است) که بقدر یک میلیون نفوس دارد و از ولایتهای دولت
 علیه عثمانیهست . متصرف نشینی های بنغازی ، جس ، و جیل غربیه ، و فیزان از شهرها
 و قصبه های مشهور است . [سه سال پیش ازین دولت ایتالیا بران متصرف گردید .]

(٤٢)

سوم

ایالت (تونس) است که يك ایالت ممتازه دولت علیه عثمانیه بود و بعد در زیر
حایه فرانس شده. بقدریک مایون و هشتصد هزار نفوس دارد. مرکز ایالت شهر
(تونس) است. حمامه، سوسه، اسفاس، قابس از شهرهای مشهور آنست.

(چهارم)

مملکت (جزایر) یا الخیریه است که بقدر چهار میلیون و هفتصد هزار نفوس دارد،
و بسیاری آن مسلم است و در زیر اداره حکومت (فرانس) میباشد مرکز
اداره آن شهر (جزایر) است (اوران) یا هرون، و (اسمانطین) نیز
از شهرهای مشهور آنست.

(پنجم)

حکومت (فاس) یا مراکو، است که آنرا (مغرب اقصی) نیز میگویند.
فاس یک حکومت مستقله ادلا میست. بقدرده میلیون نفوس دارد. مرکز
حکومت آن شهر (مراکش) بنام دیگر (مراکو) میباشد. فاس، طنجه،
مونا دور یا مکادور، از شهرهای مشهور آنست. [مراکو را نیز فرانس بلعیده است]
طرابلس غرب، جزایر، تونس فاس این چهار مملکت را (بربرستان)
بنام دیگر (بلاد بربریه) میگویند که در جهت شمال قطعه افریقا واقعست.
و افریقای شمالی گفته میشود.

(ششم)

مسالاه (صحرای کبیر) است که فراختر و بزرگترین دشتهای کره زمین
میباشد. هوای این دشت پرریکزار صاف و هموار بی کوه و بی کسبیه کم آب
در موسم تابستان خیلی گرم بی طاقتست. حالانکه در شهابها باد بسیار
سرد و خنکی دارد. حتی در موسم زمستان شهابها بدرجه سرد میشود که آب
یخ می بندد. طوفانهای ریک این صحرا برای کار و آنها و قافله ها خیلی مهمل
و مدهش است. صحرای کبیر بقدرسه میلیون نفوس دارد که برقبیله های مختلف
تقسیم شده، و یک حکومت مستقله ندارند مشهورترین قبیله های آن در طرف
شرق قبیله (تیو) و در وسط قبیله (تواریخ) و در طرف غرب قبیله
(مور) میباشد.

(۴۳)

(هفتم)

ممالک (سودان) است که بر سه قسم تقسیم شده است سودان شرقی ،
سودان وسطی . سودان غربی .

در سودان وسطی یکچند حکومت های اسلامی خود آن مردم موجود
است که مشهورترین آنها (وادای) ، یا « وادی » (بورنو) (سوقو طو) یا
« سکوتو » (ادامای) یا « ادامو » می باشند . (چاد) نام تالاب مشهور
در سودان وسطیست .

(سودان شرقی) عبارت از (سودان مصری) است که قبل ازین مذکور
گردید (سودان غربی) عبارت است از سواحل (سنه غامبیا) یا « سنی کبیا »
یا (کینه شمالی) که قبیله های مشهور آن (ماندنیفو) (اشاتی) (داهومی)
(« دهولی » نام دارند . در سودان غربی دولتهای (فرانس) ، (انگلینز) ،
(پورتگیز) مستملکات را مالک میباشند .

(هشتم)

مملکت (سنه غامبیا) است که شهر (سن لونی) یا « سنت لوئیس » مرکز
اداره مستملکه (فرانس) ، و شهر (باتور) یا « باترست » مرکز اداره
مستملکه (انگلینز) ، و شهر (بولام) که در حوضه (پساغوس) یا « بیسز »
واقعت مرکز اداره مستملکه (پورتگیز) درین مملکت شعرده میشود .

(نهم)

مملکت (کینه) یا « کنی » شمالی است که دولتهای (انگلینز) و (فرانس)
در آن مستملکات را مالک میباشند که اراضی (قوماسی) یا « کاسی » از انگلینزها
و (ابومی) از فرانسویها میباشد . اراضی (لاغوس) « لا کوس » و حکومت
(اشاتی) رانیز که در کینه شمالیست انگلینزها بدست آورده اند . حکومت
(قونع) در کانه که در زیر حبابه (فرانس) است از مستملکات فرانس
شعرده میشود .

(دهم)

حکومت (لیبیا) یا « لائی بربیا » است (که مون رودبیا) یا « مان رودبیا »
مرکز اداره آنست

(۴۴)

تخرای کبیر ، سودان ، و سنه غامبیا ، و کینه شمالی ولیریا و سودان
مصری افریقای وسطی گفته میشوند .

(یازدهم)

مملکت (قارون) یا کیرون ، است که از مستملکات دولت (المانییا)
است . المانها سواحل این مملکت را ضبط کرده یکسر بسوی آلاب (خاد) که
در سودان وسطیت پیشرفته اند .

(دوازدهم)

مملکت (فرانسه ویل) است که از مستملکات فرانسه میباشد مرکز اداره
آن شهر (لیبرویل) است . این اراضی را (قونفو - یا کانگوی فرانسه وی)
بیز میگویند .

(سیزدهم)

حکومت مستقله (قونگوی) یا کانگو ، است که مرکز اداره آن شهر
(بوما) میباشد . این حکومت مستقله در زیر اداره دولت (بلژیک) است
در جهت ساحل غربی این مملکت اراضی (قاپیندا) موجود است که مستملکات
دولت پورتگیز است .
این سه مملکت (افریقای استوایی) گفته میشود زیرا در برابری خط
استوا واقع شده است .

(چهاردهم)

مملکت (آنغولا) یا اولوا ، است که در جنوب غربی افریقا واقع شده است .
واز مستملکات دولت (پورتگیز) میباشد ، مرکز اداره آن شهر (لواندا)
یا سینت بولندی ، است .

(پانزدهم)

مملکت (دامارا) یا دمارا لیند ، است که از مستملکات دولت المانییا
است این اراضی و اسم از شهر (قونونه) یا کین ، نابه شهر (اورانژ و اورنج)
امتداد میباشد .

(۴۵)

(شانزدهم)

مملکت (قاب) یاہ کیپ کولونی ، است کہ از مستملکات دولت (انگلینز) و در منہای جنوبی افریقا واقعست . بہ این اراضی مملکتہای (ترانسوال) و (اورانژ) ، اورینج ، نیز بساھا ملحق شدہ یک مملکت بزرگی تشکیل دادہ است . مرکز ادارہ ہمہ این مستملکات شہر (قاب) ، کیپ تون ، است کہ در دماغہ (امید) واقعست . (بو جانسبورغ ، جانسبرک) ، لیمان (بونامال) و نتالہ . (بلومفانتاین ، بلوم فون تین) نیز از شہر ہای مشہور است این سہ مملکت (افریقای جنوبی) کہتہ میشود .

ہفدهم

مملکت (موزامبیک ، موزینیک) است کہ ہقدر دو میلیون نفوس دارد . و نایب دولت (پورتگیز) است . مرکز ادارہ آن شہر (موزامبیک) است .

ہجدهم

مملکت (زنکبار) است کہ یک قسم آن در زیر ادارہ دولت (المانیہ) میباشد ، و مرکز ادارہ آن در ساحل بحر محیط ہندی شہر (دارالاسلام) است . دیگر یک قسم آن حکومت مستقلہ اسلامیہ (زنکبار) است کہ مرکب از خود زنکبار و یکچند جزیرہ کوچک میباشد .

(نوزدهم)

جزیرہ (ماداغشکار ، مدغاسکر) ، است کہ در زیر تصرف دولت (فرانس) است . مرکز ادارہ آن شہر (تاناناریو) میباشد . این جزیرہ بزرگترین جزیرہ ہای بحر محیط ہندیست .

(بیستم)

مملکت (صومال) ، شمالی لیند ، است کہ در نہایت شرقی قطعہ افریقا بادماغہ (غادافولی) ، کاردافولی ، نہایت یافتہ است . اہالی آن جلتہ عرب . و مسلمانست . عدل ، زیلع ، زیلا ، بربرہ ناجورہ از شہر ہای مهم ساحل است یک قسم آن در زیر حکومت مصریہ و طرفہای داخلی آن بخوبی معلوم نیست .

(بیست و یکم)

مملکت (حبشستان) است کہ حکومت قرالی مستقلی میباشد . حکمداران حبشستان عنوان (نجاشی) دارند اکثر اہالی آن نصارا ، و سہ یک آن

(۴۶)

اسلام است همه نفوس آن بقدر چار ملیون است . مراکز حکومت حبشستان
(ادیس ابابا) و ادس ایبه و نام دارد .

(بخرهای مشهور یکه در افریقا است)

نامهای شان	کیفیت های شان
بحر سفید	جهت شمال قطعه افریقا را احاطه کرده است
بحر محیط غربی	جهت غرب قطعه افریقا را احاطه کرده است
بحر محیط کبیر	جهت جنوب افریقا را فرا گرفته است
بحر محیط هندی	جهت شرق افریقا را فرا گرفته است
بحر احمر	از جهت شرق شمالی عربستان را از افریقا جدا کرده است

(خلیجهای مشهور یکه در افریقا است)

نامهای شان	کیفیت های شان
سدرا - باب - سدرة	از بحر سفید پیدا شده
غابس	
کینه - باب - کنی	از بحر محیط اطلسی پیدا شده
عدل	در مدخل آبنای باب المندب واقع شده

(جزیرهای مشهور یکه در افریقا است)

نامهای شان	کیفیت های شان
جزایر آصور	در بحر محیط غربی واقع و بدولت پور تکیز تابع است
باب - ازورزه - جزایر	
مادر - باب - مدیرا	
جزایر فناریه - باب - کنبری	در بحر محیط غربی واقع و بدولت اسپانیا تابع است
	این جزایرها را قدما جزایر (خالادات) می گفتند
	و بعدا طول را از انجا می گرفتند . از نجزیرها جزیره
	(نه نه ریف) بکوه آشفشان آن مشهور است

جزایر سبز دماغه	در بحر محیط غربی واقع و بدولت پور تکیز تابع است
سنت هان - یا - سنت هلینا	در بحر محیط غربی واقع و بدولت انگلیز تابع است
اسانسیون - یا - اسن شن	در بحر محیط هندی واقع و بدولت فرانسه تابع است
جزایر ماسقارین	در بحر محیط هندی واقع و بدولت های فرانسه و انگلیز تابع است
جزایر سیشل	در بحر محیط هندی واقع و بدولت انگلیز تابع است

(جبال متسلله که در افریقا است)

نامهای شان	کیفیت های شان
اطلس	در شمال افریقا و در ممالک فاس میباشد
قونقوه کانکو	در ممالک کینه شمالی واقع شده است
لویاطه لویانا	در ممالک موزامبیک واقع شده است
فر ایسی نیا	در ممالک حبشستان واقع شده است

(تالابهای مشهور یکی در افریقا است)

نامهای شان	کیفیت های شان
چاد	در سودان شمالی واقع شده است
دمبه آدی بیاب	در مملکت حبشستان واقع است
ویکتور نیازا - یا - ویکتور یانیز	در سودان جنوبی در زیر خط استوا میناشند که هنوز
البر نیازا - یا - البرت نیرطانغاسبقا آنکانیکا	اطراف آن بخوبی کشف نشده
نیاسی نیاسا	در موزامبیک واقع است

(۴۸)

(نهرهای مشهوریکه در افریقا است)

نامهای شان	کیفیت های شان
نیل	از ممالک مصر گذشته به بحر سفید میریزد
سنغال « منی کال غامبیا و گنیا »	از کوههای فولفو میرایند در بحر محیط اطلسی میریزند
نیزر و نایجر زائیر	
اورا نزه اورنج زامبره زیمبری	از موزامبیک گذشته به بحر محیط هندی می آیزد

(سوالات امتحان)

حدود قطعه افریقا را بیان کنید
 افریقا بر چند مملکت تقسیم شده است
 مقدار نفوس افریقا چقدر است
 کدام مملکتها تابع دولت علیه عثمانیست
 بر رستان کدام ممالک را میگویند و در کدام جهت افریقا است
 ممالک صحرائی کبیر چنانست
 کدام مملکتها را افریقای استوایی میگویند
 در افریقای شرقی کدام مملکتها میباشد
 بحرهای مشهوری افریقا کدام است
 جزایر آصور در کدام بحراست
 جزایر قنار به را قدما چه نام میدادند
 ماداغشکار تابع کدام دولست
 دماغه امید در کدام جهت افریقا است
 نهر نیل در کدام دریای میریزد
 نالاب نیازا در کجاست
 کوههای اطلس در کدام مملکت است

(٤٩)

شبه قطعة افريقيا

(۵۰)

قطعه اوروپا، آسیا، افریقا (دنیای قدیم) و قطعه امریکا و اوسترالیا را (دنیای جدید) میگویند. قطعه امریکا بشرطیکه جزیره‌های آن حساب نشود بعد از قطعه آسیا از همه قطعات دنیا بزرگتر است ولی اگر جزیره‌های آن حساب شود از قطعه آسیا هم بزرگتر است.

قطعه امریکارا در سنه (۱۴۹۲) میلادی اول بار (کریستوف کولومب) نام یک شخصی بنام دولت اسپانیا کشف کرده است. ولی او چنان گمان نکرده بود که این یک قطعه جدا گانه باشد بلکه او چنان گمان کرده بود که این قطعه (هندوستان) است بعد از چند سال (امریکو ویسپوچی) نام یک کشتان فرانسوی به آنتر فهارقه، قطعه مذکور را پیدا کرده، و آنرا بنام خود نسبت داده (امریکا) نام نهاده است. قطعه امریکا فوق العاده منبت و محصولات و محصولات و حیوانات نباتات آن انسانرا حیرت میدهد. درین قطعه از هر گونه محصولات، و حیوانات سیر میرسد، و از هر گونه گانهها پیدا میشود. نهرهای بسیار بزرگ، شلاله‌یخی آبشارهای بسیار جسیم و لطیف، تالاهای بسیار واسع و فراخ، جبال متسلسله بسیار دراز، کوه‌های آتشفشان بسیار مدهش جنگلهای بیابان عظیم خیلی و افراست. حدود او به - قطعه امریکا در مابین بحر محیط اطلسی و بحر محیط کبیر از جهت شمال بسوی جنوب دراز شده رفته است از جهت شمال با بحر (محیط منجمد شمالی)، از جهت شرق با (بحر محیط اطلسی)، و از جهت غرب، و جنوب با بحر (محیط کبیر) محاط و محدود میباشد.

در امریکا بقدر یکصد و چهل و هفت میلیون و کسور نفوس موجود است. که نسبت بسعت اراضی خیلی کم شمرده میشود. قطعه امریکا در اول امر بر دو قسم بزرگ جدا شده است که یک قسم آنرا (امریکای شمالی)، و دیگر آنرا (امریکای جنوبی) میگویند این دو قسم را با هم دیگر (برزخ پاناما) که (۴۵) کیلومتر و پهنائی دارد در ربط داده است. و حالا

(۵۱)

برزخ بانامارا به کانال تبدیل داده اند
 قطعه امریکا برنوزده مملکت تقسیم شده است که هفت آن در امریکای شمالی
 و دوازده آن در امریکای جنوبی میباشد از هفت مملکتی که در امریکای شمالیست :

(اول)

مملکت (غر و شلاند) یا گرین لیند ، است که در جهت منتهای شمالی امریکا واقع
 و اکثر جاهای آن در زیر پنجهای دائمی مستور است ، طرفهای شمال این مملکت
 هنوز کشف نشده است این مملکت در زیر اداره دولت (داینارک) یا دینمارک ،
 است و بقدرده هزار نفوس دارد . (اوپه رین ویق) یا اپرینوک ، (قریستیا
 نهاب) یا کرسچن هوپ ، (غودهاور) یا کداور ، از شهرهای مشهور است

(دوم)

مملکت (الاسقا) یا ایلاسکاه است که در جهت منتهای غرب شمالی امریکا
 واقع ، و بدولت (جهایر متفقہ) تابعست ، بقدر شصت هزار نفوس دارد
 (الکساندر) یا الکزیندر ، (ارقانزل) ، نیوار کنجل ، از شهرهای
 مشهور است .

(سوم)

مملکت (کانادا) یا کنیدا ، بنام دیگر (بریتانیای جدید) است که بدولت
 (انگلیز) تابع ، و بقدر بیست و دو میلیون نفوس دارد . (که بهک) یا کیوبک ،
 (مونتره آل ، یا مانتره یال) از شهرهای مشهور است .

(چهارم)

مملکت (جهایر متفقہ) است که از چهل و پنج حکومت های جمهوری
 تشکیل برده ، و یک حکومت جمهوری گفته میشود . بقدر هفتاد و شش
 میلیون و سه صد هزار نفوس دارد . مرکز حکومت آن شهر (واشینگتون)
 است . (نیورک) یا نیویارک ، (بوستون) یا بوسن ، (فیلادلفیا) یا فیلاد
 ، (بالتیمور) او رله آن) یا اورلیون ، (شیکاگو) یا شکاگو ،
 و (سانفرانسکو) از شهرهای مشهور است .

(۵۲)

(پنجم)

مملکت (مکسیقا) یا مکسیکو است که از بیست و هفت حکومت های کوچک تشکیل کرده يك حکومت جمهوری شده است . بقدر سیزده ملیون نفوس دارد مرکز حکومت آن شهر (مکسیکو) است (یوتیلا) (تامپکو) (مریدا) از شهر های مشهور است .

(ششم)

مملکت (امریکای وسطیست) که شش حکومت های کوچک در آن موجود است (۱) حکومت (غواتمالا) یا «نیو گواتمالا» است . (۲) حکومت (سان سالوادور) یا «سان سالوادور» است (۳) حکومت (هندراس) یا «هندوراس» است که مرکز حکومت آن شهر (کوسینگالبا) یا «نیگوکی کالپا» میباشد . (۴) حکومت (نیقاراگوا) یا «نگراگوا» است که مرکز حکومت آن شهر (ماناگوا) یا «ماناگوا» میباشد . (۵) حکومت (قوستاریکا) یا «کاستریکا» است که مرکز حکومت آن شهر (سن ژوزه) یا «سنت جوس» میباشد . (۶) (هندراس انکلیزی) است که يك مستعمره کوچک دولت (انکلیز) است و مرکز اداره آن شهر (پالیز) یا «بلز» میباشد .

(هفتم)

مملکت (جزایر انقیل) است که از جزیره های کوچک و بزرگ بسیاری تشکیل یافته است و در مابین دولتهای اروپا و امریکا تقسیم شده است . تنها در جزیره (هایتی) یا «هیتی» دو حکومت مستقله موجود است که یکی حکومت (هایتی) میباشد که مرکز اداره آن شهر (پورتو پرنس) میباشد . دوم حکومت (دومینیک) یا «دومینکو» است که مرکز حکومت آن شهر (سن دومینیک) «سینت دومینکو» میباشد .

از دوازده مملکتی که در امریکای جنوبی میباشد :

(اول)

مملکت (کولومبیا) یا «کولمبیا» است که از یکچند حکومت تشکیل کرده همه کی يك حکومت جمهوری شمرده میشود . بقدر چار ملیون نفوس دارد .

(۵۳)

مرکز حکومت آن شهر (بوغوتا) یاه بگوتا ، ست . (میدان ، یاه مادلن ، قولون ، قارتاژن) یا « کارمجنار » نیز از شهرهای مشهور است .

(دوم)

مملکت (و نه زولاه و نیز ویلا) است که بقدر دو نیم میلیون نفوس دارد . مرکز اداره آن شهر (قاراقاس) ، کاراکاس ، است (غوآر ، یاه لاگوبرا ، الانسیا ، مارا قاییو) یا « ماراکیو » از شهرهای مشهور است .

(سوم)

مملکت (نه ثوقوآور) است که بقدر یک نیم میلیون نفوس دارد . مرکز اداره آن شهر [کیتو] و شهرهای مشهور آن [غوا یا کیل] یا « گویا کیل » است جزیره های [غالاپاگو] یا « کالا یا گو » نیز به این مملکت تعلق دارد .

[چارم]

مملکت [پيرو] یاه پیرو ، ست که چهار و نیم میلیون نفوس دارد . مرکز اداره آن شهر [لیما] ، [قالاگو ، یاه کیلاو ، کوزکو ، یاه کزکو ، اراکیبا] یاه اری کیوبا ، نیز از شهرهای مشهور است .

[پنجم]

مملکت [بولیویا] است که دو میلیون نفوس دارد مرکز اداره آن شهر [شوکیزاقا] و [لاپاز ، پوتوزی] یا « پتوزی » از شهرهای مشهور است .

[ششم]

مملکت [شبلی] یاه چلی ، است که بقدر سه میلیون نفوس دارد . مرکز اداره آن شهر [سانتیاگو] یا « سنت یا گو » ، و [والپاره زو ، یاه الپیزو ، و [قونسه لیسون ، یاه کانپیشن] ، [ابیک] از شهرهای مشهور است .

[هفتم]

مملکت [ارزانتین] یاه ارجن تین ، است که پنج میلیون نفوس دارد . مرکز اداره آن شهر [بونه اوس آرس] یا « بیونسیرز » ، و [قوردوبا] یا « کاردووا » .

(۵۴)

و [روزایو روزاریو] نیز از شهرهای مشهور آنست.

(هشتم)

مملکت [پاناغونیا ، پیگونیایا ،] است که اهالی آن وحشیست و درمابین حکومت شیلی ، وارژانتین تقسیم شده است .

[نهم] .

مملکت [اورا غوآی ، بوروگونی ،] است که بقدر یک میلیون نفوس دارد . مرکز اداره آن شهر (مونت ویدو ، ماتی ویدو ،) است .

(دهم)

مملکت [پاراغوآی] یا پیراگونی ، است که بقدر شصت و سی و پنج هزار نفوس دارد . مرکز اداره آن شهر [اسانسین] یا اسن سن ، است .

[یازدهم]

مملکت [برزیلیا] ، برزیل ، است . که بزرگترین حکومتهای امریکاست بقدر یازده میلیون نفوس دارد . مرکز اداره آن شهر [ریویزانرو] ، رابودی جنیرو ، است که بهترین بندرگاههای دنیا شمرده میشود . [سن لوز ، برنامبوکو ، برنمبوکو ، باهیا ، پارا ، ماراقایا] ، مارکایا ، نیز از شهرهای مشهور آنست .

[دوازدهم]

مملکت [کویان] ، کی آنا ، است که درمابین دولتهای انگلیز و فرانس و فلمنک تقسیم شده است . مرکز اداره کویان انگلیزی شهر [زورژ طون] ، جارج طون ، ، و مرکز اداره کویان فرانسوی شهر [قاین] ، کی ان ، ، مرکز اداره کویان فلمنکی شهر [پاراماریو] ، پیری میری بو ، میباشد .

(۵۵)

(بجزایر مشهوری که در امریکاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
بجزر منجمد شمالی	جهت شمالی* امریکارا احاطه کرده است
بجزر بافن «پیتن»	در جهت شمال شرقی امریکاست
بجزر هودسون «هدسن»	از بجزر بافن پیدا شده است
بجزر پرنک	در جهت غرب شمالی امریکاست
بجزر محیط اطلسی	جهت شرقی* امریکارا احاطه کرده است
بجزر اقیل	در جهت شرقی و از بجزر محیط اطلسی پیدا شده است
بجزر محیط کبیر	جهت غرب و جنوب امریکارا احاطه کرده است

(ایستگاههای مشهوری که در امریکاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
ایستای پرنک	در مابین قطعه اسپاوقه امریکا واقعست
ایستای هودسون	در جهت شمالی* بریتانیای جدیدست
ایستای داوینس «دایس»	
ماجلان «مجان» و ولومر	در جنوب پانا غه نیاست

(خلیجهای مشهوری که در امریکاست)

هودسون «هدسن»	در جهت شمالی* امریکاست
سن لوران «سنت لورنس»	در جهت شرقی بریتانیای جدید است
مکسیقا «مکسیکو»	
هوند راس «هاندو راس»	از دریای اقیل حاصل شده است
فالپورنیا «کیلی فورنیا»	از بجزر محیط کبیر حاصل شده است
توله سن	در جهت جنوب برهزیلیا است

(جزیره های مشهوریکه در امریکاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
غروشلاند « گرین لیند »	در بهر منجمد شمالی واقع و بدولت دانجیرك تابعست
کوبا • کیوبا •	
جامایق • جیکا •	در بحر اقیانوس واقعست
هایتی • هیتی •	
دومینیک • دومنکو •	
رن شار لوت • کورین	
شارلات •	در بحر محیط کبیر واقعست
شیلو •	
ماجلان • مجلان •	
جزایر آتش « تریدل فاکو »	

(کوه های مشهوریکه در امریکاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
جبال متسلسله روشو	از متحده امریکا میکذرد و شعبه های متعدد دارد
• راکی •	
آند قوردیابه « اندیز »	در جهت غرب امریکای جنوبی از شمال بسوی جنوب دراز شده رفته است
پوپوقانهت • پوپو •	کوه آتشفشانیست که در مکسیقا واقعست
کچی پیتل •	
فونوفامسی « کونونیکسی »	کوه آتشفشانیست که در کولومبیا واقعست
آره کیا « ار کیوبا »	کوه آتشفشانیست که در مملکت پرو واقعست

(کوه های مشهوریکه در امریکاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
دب کبیر « کریتیر »	در بریتانیای جدید است
اسفلاو « سلیو »	
وینییغ « وینییگ »	

(۵۷)

سوهریو سوهریو	در متحده امریکاست
میشینگان «مشکن»	
اونتاریو «انتریو»	
نیقاراگوا «نکر آگوا»	در امریکای وسطیست
تستیقا «تنکا»	در مابین پرو و لویو یاست
لوس باتوس «باتوس»	در جنوب بره زبیلیاست

شهرهای مشهوریکه در امریکاست ﴿

نامهای شان	کیفیت های شان
یوقون «یوکان»	به بحر هرنگ میرزد
ماکنزی «میکنزی»	به بحر منجمد شمالی میرزد
نلسون «نیلسن»	به خلیج هودسون میرزد
سن لوران «سنت لارنس»	به بحر محیط اطلسی میرزد
مبسی «مسیپی»	به خلیج مکسیقا میرزد
ریو گران	در خلیج کالیفورنیا میرزد
فولورادو «کولوربدو»	در بحر آیتل میرزد
اوره نوق «اوری نوکو»	در بحر محیط اطلسی میرزد
آمازون «امیزن»	
توانتس «توکنتنس»	
لاباتا	

(سوالبای امتحان)

در مملکت کویان چند حکومتست	امریکا چسان قطعه است
انای هرنگ کدام طرفست	حدود امریکارا بیان کنید
نهر آمازون در کجا میرزد	در امریکای شمالی چند مملکت است
انای ماجلان کجاست	در امریکای جنوبی چند مملکت است
خلیج هودسون در کدام طرفست	مقدار نفوس و شهرهای مشهور آنها را بیان کن

(٥٨)

نقشه قطعه آمریکا

بنام دیلر
اوقیا نوسیا اوشی نیا ،

قطعه (اوسترالیا) بنام دیلر (اوقیا نوسیا) در جهت جنوب شرقی
(قطعه آسیا) ، و در جهت غربی (قطعه امریکا) و در مابین بحر محیط کبیر
و بحر محیط هندی سر کب از بسیار جزیره های کوچک و بزرگی میباشد .
یعنی اینقطعه عبارت از یک پاره خشک بزرگی نیست بلکه از جزیره های کوچک
و بزرگ بسیاری جمع آمده که همه آنها قطعه (اوسترالیا) میگویند .

این قطعه بر چهار قسم جدا شده است که آنها را (مالیزیا) ، (ملیشیا) ، (مالانیزیا)
(ملنسیا) ، (پولینیزیا) ، (پولن ایشیا) ، (مفر و نریا) ، (مکر و نیشیا)
میگویند که مقدار نفوس همه این اقسام بقدر چهل و پنج میلیون نفوس می آید .
(قسم اول)

جزیره های (مالیزیا) است که اکثر آنها کوهستان بسیار بلند و کوه های
انفشان آنها از همه دنیا افزونتر است جزیره های مالیزیا در مابین بحر محیط کبیر
و بحر محیط هندی واقع ، و سر کب از جزایر مجتمعه یعنی چند جزیره های مهم
تزدیک (صوند ، سندا) ، و (مولوک ، ملاکا) ، و (فلپین ، فلپاین) ،
و جزیره (بورنه نو ، بورنیو) ، و (سالهپ ، سیلیبیز) میباشد . مشهور
ترین جزایر مجتمعه (صوند) عبارتست از جزیره (سوماترا ، سمارا) ،
(بانقا) ، (بیلتون) ، (جاوا) ، (صوماوا ، مباوا) ، (تجمور) .
بجز جهت شرقی جزیره تجمور که مال دولت (پورتگیز) است دیگر همه جزایر
مجتمعه صوند زیر اداره دولت (فلمنک) یعنی هالند میباشد در جهت غرب شمالی
جزیره (صوما ترا) یک حکومت اسلامی نیز موجود است که آنها حکومت
(آچه) میگویند . اهالی جزیره جاوانیز همه کی اسلامست

(٦٠)

جزایر مجتمعۀ (مولوک) نیز سراسر مال دولت فلمنک است . و جزیره های (فلپین) در زیر اداره دولت متحدۀ امریکا میباشد .

جزیره (بورنهو) خیلی بزرگ یک جزیره است که اهالی آن همه کی بدین مبین اسلام مشرف میباشند ، قسم اعظم این جزیره در زیر اداره دولت فلمنک است .

جزیره (ساهپ) نیز یک جزیره بزرگ سه شاخه است که این جزیره نیز کاملاً در زیر اداره دولت فلمنک میباشد .

(قسم دوم)

جزیره های (مالانیزیا) است . مشهور ترین جزیره های مالانیزیا جزیره (اوسترالیا) میباشد که بسبب بزرگی که دارد تمام این قطعه بنام آن جزیره یاد میشود . جزیره اوستر البارا (فلمنک جدید) نیز میگویند . بزرگی جزیره اوسترالیا نزدیک به بزرگی قطعه (اروپا) می آید . این جزیره در زیر اداره دولت انگلیز است که مرکز اداره آن شهر (سیدنی) میباشد . ملبورن ، ایدل ، اده لاید نیز از شهرهای مشهور است .

(تاسمانیا ، نسیانیا) ، (زه لاند جدید ، نیوزیلند) ، (کینه جدید ، نیو گنی) ، (بسمازق) ، (سالامون ، سلومن) ، (قاله دونیای جدید ، نیو کیلی دونیا) ، (فیچی ، فچی) ، (هرید جدید ، نیو هریدیزه) نیز از جزیره های مشهور قسم مالانیزیاست که تاسمانیا ، وزه لاند جدید ، و فیچی نیز در زیر اداره انگلیز ، و جزیره های سالامون ، و بسمازق در زیر اداره دولت (المان) ، و قاله دونیای جدید در زیر اداره دولت (فرانس) میباشد جزیره کینه جدید که بعد از اوسترالیا بزرگترین جزیره است در مابین دولت های انگلیز ، المان ، و فلمنک تقسیم شده . جزیره های هرید جدید بدست سردمان وحشی خود آنهاست

(قسم سوم)

جزیره های (میقرو نزی ، مائی کرویشیا) است که مشهور ترین آنها (ماریان ، میرین) ، (باللاو ، پیلو) ، (قارولین) ، (مارشال) ، (زیلبرت ، کلبرت) میباشد . بجز جزیره های زیلبرت که مال دولت انگلیز است دیگر همه جزایر این قسم از دولت المانیا است

(٦١)

(قسم چارم)

جزیره های (پولینیزیا ، بولن ایشیا ،) است که مرکب از جزیره های
 (صاندو ویچ ، سندویچ ،) ، (اسپوراد ، سپردس ،) ، (فونیکس ، فلیکس)
 (نو که لاو) ، (سامو آ ، سموا) ، (سوسیه نه ، سوسایچی) ، (مار کیز
 ، مار کدی ساس) ، (توموتو) ، (قوق ، کک) ، (توبو آی) ،
 (کرماندک ، کرماندک) میباشند .

جزیره های صاندو ویچ در زیر اداره دولت امریکا و جزیره های اسپوراد
 (قوق ، کرماندک ، فونیکس ، تو که لاو در زیر تصرف دولت انگلیز . و
 جزیره های سامو آ در زیر تصرف امریکا ، المانیا ، و جزیره های سوسیه نه ،
 مار کیز ، توموتو ، توبو آی مال دولت فرانس است .

سوالهای امتحان

قطعه اوسترالیا در کدام سمت کره زمینست
 بچند قسم منقسمست .

جزیره اوسترالیا در کدام قسمست

جزیره های صوند مان کدام دولتمست

حکومت اسلامی آچه در کدام جزیره است

کوه های انشفشان در کدام جایبشتر است

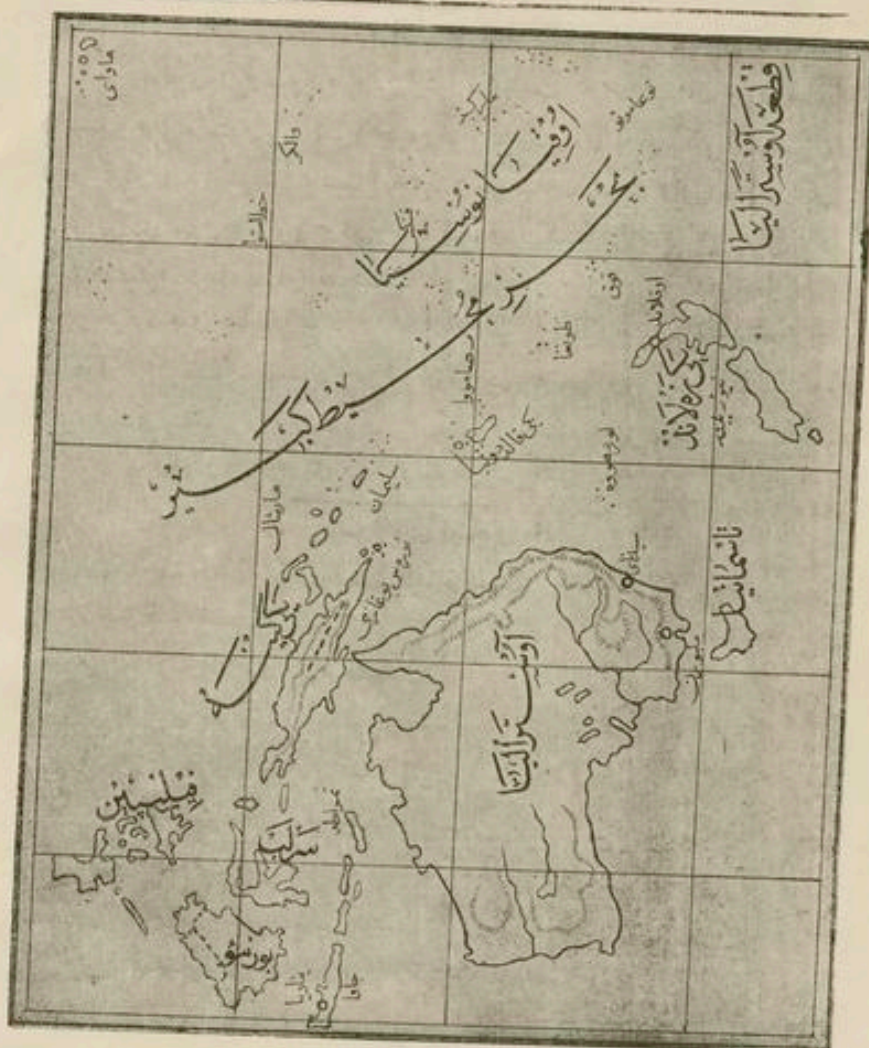
مرکز حکومت جزیره اوسترالیا چه نام دارد

جزایر هبرید جدید بدست کیست

جزایر قسم میقرو نژیا در زیر اداره کدام دولتمست

(٦٢)

نقشه استرالیا

(٦٣)

جدول جهان نما

از

محمود حسینی

فی دارالسلطنة کابل

{ بتمنه الکریم }

بسیایه ترقیانویایه اعلیحضرت بادشاه معارف اکتشاف معظّم ، شهریار
عجیوب القلوب مکرم متبوع مقدس بادانش و دین (سراج الملة والدین) برای
تدریس علم جغرافیای شاگردان سال اول مکتب فیوضات مکسب (حربیه سراجیه)
بک اثر ناچیزانه را بنام (مختصر جغرافیا) ترتیب و تالیف کرده کسب فخر
و شرف نمودم . بعد از آن برای تزیید و تسهیل معلومات اولاد وطن این اثر مختصر
دیگر را بنام (جدول جهان نما) بران ضم و علاوه کرده عرض خدمت میبورزم :

﴿ متره ، كيلومتره ، ﴾

(كيلومتر مربع)

(متر) عبارت از کتر فرانسویست که اکثر دولتها بغير از دولت انگلیز
 از در حساب پیمایشهای مساحت سطحها استعمال مینمایند. يك متره برده (دسیمتره)
 و هر د سیتمتره برده (سانتیمتره) ، و هر سانتیمتره برده (ملیمتره) تقسیم شده
 است هزار (متره) را يك (كيلومتره) اعتبار کرده اند . . (كيلومتر مربع)
 است که چار طرف داشته باشد ، و از هر طرف هزار هزار متره باشد .
 ذات مراحم صفات اعلی حضرت شهر یاری مقیاس پیمایش دولت علیه خداداد
 افغانستان را نیز بنفس نفیس شاهانه خود شان اصلاح و تقریباً به متر فرانسوی
 (کرشاه) ایجاد فرموده اند که يك کتر برده (مت) ، و هر مت برده (گت)
 و هر گت برده (نک) تقسیم شده است .
 انشاء الله قریباً این اختراع برگزیده شاهانه رسماً بموقع نداول پیمایشها
 گذاشته خواهد شد .

(٦٥)

جدول عمومی قطعات خنسه

نامهای قطعه ها	مساحت سطح به پیمایش فراخی هر قطعه به حساب کیلو متر مربع	مقدار نفوس شان	بر هر کیلو متر مربع چند نفر میرسد
اوررپا	۹,۹۱۳,۴۰۰	۳۹۸,۰۵۰,۶۰۰,۰۰۰	۴۰
آسیا	۴۴,۳۰۹,۸۰۰	۸۱۹,۰۵۰,۶۰۰,۰۰۰	۱۸
افریقا	۲۹,۸۲۰,۲۰۰	۱۴۰,۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵
امریکا	۴۲,۱۰۶,۰۰۰	۱۴۴,۲۰۹,۰۰۰,۰۰۰	۳
اوسترالیا	۸,۹۵۸,۰۰۰	۴۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	از ۱ کمتر

جمع همه ۱۳۵,۱۰۷,۴۰۰ ۱۵۴,۷۹۷,۱۰۰

سر جمع بر همه قطعات زمین بر هر کیلو متر مربع از (۱۱) نفر چیزی بیشتر میرسد

(جدول تقسیم نفوس روی زمین بر ادیان)

ادیان	نفوس
دین مبین محمدی صلی الله علیه وسلم	۳۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
کاتولیک	۲۶۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
عیسوی پروتستان	۱۸۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
اورتودوکس	۱۲۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
موسوی - یعنی یهودی	۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
هندو	۳۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
مشرک بودا و شیواست و غیره	۳۰۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
مجموعی	۹۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
جمع همه	۱,۵۰۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

(٦٦)

جدول مساحت سطحیه ، و مقدار نفوس ، و نام پایتختها ،

و مقدار نفوس پایتخت های دولتهای اروپا

نفس های تحتها	نامهای پایتخت های شان	مقدار نفوس	مساحت سطحیه ملك شان بحساب كيلومتر مربع	امهای حكومتها
۱۲۲۵۰۰۰	استانبول	۴۸۸۰۶۴۰۰	۷۷۱۶۸۳۰	مملوكت عليه عبايه
۱۱۱۴۸۰	آتنه	۲۵۰۰۹۰۰	۲۴۶۷۹	قرالی يونانستان
۴۰۰۰	جنتينه	۳۳۰۰۰۰	۹۰۸۰	پردي قرق طماغ
۶۰۰۰۰	بلغزاد	۲۳۱۴۰۰۰	۵۸۳۰۳	قرالی صربستان
۲۸۰۰۰۰	بكرش	۵۴۰۰۰۰۰	۱۳۱۰۲۰	رومانيا
۵۱۲۰۰۰	روما	۳۲۴۷۵۲۰۰	۲۸۶۶۸۳	ایتاليا
۵۰۰۰۰۰	مادرید	۱۷۷۲۴۰۰۰	۲۹۷۲۴۴	اسپانيا
۳۰۸۰۰۰	لینزبون	۵۰۰۰۰۰۰	۹۲۶۰۰	قرالی بورنگیز
۲۷۱۴۰۰۰	پاریس	۳۸۵۱۷۹۰۰	۵۳۶۴۰۸	دولت جمهوری فرانس
۶۶۲۸۰	برن	۳۱۱۹۰۰۰	۴۱۲۴۶	جمهوری سوئیس
۵۷۰۰۰۰	روکال	۶۷۴۴۵۰۰	۲۹۴۵۶	قرالی بلژیک
۵۳۰۰۰۰	آمستردام	۵۱۳۹۵۰۰	۲۳۰۰۰	فلدینک
شهر لاهی نیز بنظر پایتخت دیده میشود				
۱۹۰۰۰۰۰	برلین	۴۴۳۶۷۰۰۰	۶۲۴۵۰۰	ایمپراطوری المانیا
۱۶۷۴۹۰۰	ویانه	۴۴۷۴۴۶۰۰	۶۲۵۰۰۰	ایمپراطوری استریا
۴۵۳۶۰۰۰	لندن	۴۰۹۱۹۰۰۰	۳۱۴۳۳۹	قرالی انگلند
۴۸۰۰۰۰	قوبنهاگ	۲۴۶۰۰۰۰	۳۹۸۹۵	قرالی دانمارک
۳۰۳۰۳۰۰	استقو هولم	۷۲۱۹۸۰۰	۷۷۶۰۰۰	قرالی اسویج نوروج
۱۴۳۰۹۳۰	سن پترزبورگ	۱۱۰۸۹۸۰۰	۵۰۵۱۵۰۵۷	ایمپراطوری روس

(۶۷)

جدول مساحه سطحیه و مقدار نفوس ، و نام پایتخت های

دولتهای مستقل قطعه آسیا ، عمالیکه سراسر در زیر تصرف دولتهای اوروپا
در آسیاست داخل این جدول نیست

مقدار نفوس	نام پایتختها	مقدار نفوس	مساحه سطحیه کتاب کیلومتر مربع	نامهای حکومتها
۸۰۰۰۰۰	کابل	۵۵۰۰۰۰۰۰	۵۵۸۱۰۰۰	افغانستان (۱)
۲۵۰۰۰۰۰	طهران	۹۰۰۰۰۰۰۰	۱۶۶۵۰۰۰۰	ایران
۱۳۰۰۰۰۰	کلات	۵۰۰۰۰۰۰۰	۳۱۵۰۰۰۰	بلوچستان
۷۰۰۰۰۰۰	بخارا	۱۲۵۰۰۰۰۰۰	۲۰۵۰۰۰۰۰	بخارا
۳۰۰۰۰۰۰	خیوه	۶۷۰۰۰۰۰۰۰	۶۰۰۰۰۰۰	خیوه
۵۰۰۰۰۰۰	قائمآندو	۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۵۵۰۰۰۰۰	نیپال
؟ نامعلوم	تاسی سیدون	۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۳۴۰۰۰۰۰۰	بوتان
۱۸۰۰۰۰۰۰	سیدکابور	۱۲۵۰۰۰۰۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰۰۰	مالاقه
۳۵۰۰۰۰۰۰	بنوم بن	۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۰۵۰۰۰۰۰۰	قامبوج
۳۰۰۰۰۰۰۰	هونه	۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۳۰۰۸۸۰	انام
۶۰۰۰۰۰۰۰۰	باتقوک	۶۰۲۳۰۰۰۰۰۰۰	۶۷۷۰۰۰۰۰۰	سیام
۱۶۵۰۰۰۰۰۰۰	پکین	۳۳۳۳۳۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۱۱۱۲۶۰۰۰۰۰	چین
۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰	سه نول	۷۰۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰۰۰۰۰	قوره
۱۴۴۴۰۰۰۰۰۰۰	توکیو	۴۶۰۵۲۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۱۷۰۰۰۰۰۰۰۰	ژاپونیا

(۱) از کتابی که ما اقتباس کرده ایم مساحه سطحیه و مقدار نفوس افغانستان را

همینقدر نوشته اند . ولی حقیقت اصلی آن معلوم نیست .

(٦٨)

جدول مساحت سطحیه ، و مقدار نفوس ، و نامهای پایتختها ،

و مقدار نفوس پایتختهای قطعه افریقا

اسامی حکومتها	مساحت - سطحیه	مقدار نفوس عمومی	مقر حکومت	مقدار نفوس پایتخت
فاس	۸۱۲,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	مراکو	۱۵۰,۰۰۰
ایریا	۸۵,۳۵۰	۱,۴۱۸,۰۰۰	مون رودیا	۵۰,۰۰۰
اشانتی	۱۸۷,۹۰۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	قومانی	۷۰,۰۰۰
داهومه	۱۵۷,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	ابومی	۲۳,۰۰۰
ماسینا	۱۳۵,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	طومیوقو	۲۰,۰۰۰
بامارا	۲۸۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	سغو	۳۰,۰۰۰
سوقوطو	۴۴,۰۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰	سوقوطو	۲۵,۰۰۰
بورنو	۱۴,۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰	قوفا	۶۰,۰۰۰
وادای	۴۴۴,۰۰۰	۲,۰۶۰,۰۰۰	اتشا	۳۰,۰۰۰
باغیرمی			ماسانیه	نامعلوم
قونفو	۲,۲۵۲,۷۸۰	۱۴,۰۰۰,۰۰۰	بوما	؟
اوزانز	۱۳۱,۰۷۰	۲,۰۷۰,۵۰۰	بلو مقونتن	۳,۱۰۰
ترانسوال	۳۰۸,۵۶۰	۸۶۷,۵۰۰	پره توریا	۸۰۰
زنکبار	۲۳,۲۶۰	۳۰,۰۰۰	زنکبار	۱۰۰,۰۰۰
جیستان	۵۴,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	آدیس آبابا	۸۰,۰۰۰

(٦٩)

جدول مساحت سطحیه و مقدار نفوس و نامهای مرکزهای حکومت
و نفوس مرکزهای حکومت قطعه امریکا

مقدار نفوس	بایختها	مساحت سطحیه		نامهای حکومت
		مقدار نفوس عمومی	مقدار نفوس محاسب کیلومتر مربع	
۲۷۰۰۰۰۰	واشنگتون	۷۶۰۳۰۰۰۰۰	۹۰۲۱۲۰۳۰۰	متحده امریکا
۳۵۰۰۰۰۰	مکسیکو	۱۳۰۵۰۰۰۰۰	۱۰۹۴۶۰۵۰۰	مکسیقا
۷۰۰۰۰۰	غوا آه مالا	۱۰۳۶۰۰۰۰۰	۱۲۵۰۱۰۰	غوا آه مالا
۵۰۰۰۰۰	سان سالوادور	۸۰۰۰۰۰۰	۲۱۰۰۷۰	سان سالوادور
۱۴۰۰۰۰	نه کوسینا	۴۰۰۰۰۰۰	۱۱۲۰۱۲۰	هوندوراس
۴۵۰۰۰۰	ماناغوا	۵۵۰۰۰۰۰	۱۲۳۰۹۵۰	نیقاراگوا
۲۵۰۰۰۰	سن ژوزه	۲۶۰۰۰۰۰	۶۰۰۰۰۰	کوستاریقا
۹۶۰۰۰۰	بوگاتا	۳۸۸۰۰۰۰۰	۱۰۳۳۰۰۰۰۰	کولومبیا
۷۲۰۰۰۰	قاراقس	۲۳۲۳۰۰۰۰	۱۰۰۴۴۰۰۰۰	ونزوئلا
۸۰۰۰۰۰	کینو	۱۰۵۰۰۰۰۰۰	۳۰۷۰۲۴۳	نیکوآر
۱۰۲۰۰۰۰	لیما	۴۳۰۰۰۰۰۰	۱۰۱۳۷۰۰۰۰	پرو
۵۲۰۰۰۰۰	ریو دو یانیرو	۱۵۰۰۰۰۰۰	۸۰۳۳۷۰۲۰۰	برزیل
۲۴۰۰۰۰۰	شو کیزانا	۲۲۷۰۰۰۰۰	۱۰۳۳۰۰۰۰۰	بولیویا
۲۰۰۰۰۰۰	اسانیاغوا	۳۴۳۰۰۰۰۰	۷۵۳۰۰۰۰۰	شیلی
۴۵۰۰۰۰۰	سونسیون	۵۳۰۰۰۰۰	۲۵۳۰۰۰۰۰	پاراگوای
۱۷۵۰۰۰۰	مونته ویدو	۸۲۵۰۰۰۰	۱۸۶۰۹۲۸	اوراگوای
۷۰۰۰۰۰۰	نوتوس ارس	۵۰۰۰۰۰۰۰	۲۰۸۷۷۰۴۰۰	ارژانتین
۶۰۰۰۰۰	پورتو پرنس	۹۶۰۰۰۰۰	۲۸۰۶۷۶	هایتی
۲۰۰۰۰۰۰	سن دو مینیک	۲۷۰۰۰۰۰	۴۸۰۵۷۷	سن دو مینیک

جدول مساحت سطحیه و مقدار نفوس و مقدار حکومتها و مقدار نفوس حکومتها یکی در اوسترالیانیت

مقدار نفوس	شهرها	مقدار نفوس	مساحت سطحیه محاسب کیلومتر مربع	نامهای حکومتها
۳۵۰۰۰۰۰	اچه	۵۲۶۰۰۰۰۰	۵۳۰۲۲۲	اچه
۳۰۰۰۰۰۰	برونی	۶۰۰۰۰۰۰	۲۱۰۰۰۰	برونی نو
۳۰۰۰۰۰۰	نوقوالوفا	۲۱۰۰۰۰۰	۹۹۷	طوانا

(۷۰)

جدول ممالک اورویا که در هر ملک بر هر کیلومتر مربع چند نفر می‌رسد

نامهای ممالک	مساحت سطحه	بر هر کیلومتر مربع چند نفر می‌رسد
اورویای عثمانی	۲۹۹۰۰۳۷	۳۶
یونانستان	۶۴۰۶۷۹	۲۷
قره‌طاغ	۹۰۰۷۰	۲۵
صربستان	۴۸۰۳۰۳	۵۲
رومانیا	۱۳۱۰۰۲۹	۴۵
ایتالیا	۲۸۶۰۶۸۳	۱۱۳
اسپانیا	۴۹۷۰۲۴۴	۳۶
پورتگالیز	۹۲۰۶۰۰	۶۱
فرانس	۵۳۶۰۴۰۸	۷۴
اسویجره	۴۱۰۲۴۶	۸۵
بلژیک	۲۹۰۴۵۶	۲۱۲
فلمنک	۳۳۰۰۰۰	۱۵۸
آلمانیا	۵۴۰۰۷۰۰	۱۰۴
اوستریا	۶۲۵۰۵۰۰	۷۲
انگلینز	۳۱۴۰۳۳۹	۱۳۱
دانمارک	۳۹۰۶۶۵	۲۶
اسویج نورویج	۷۷۶۰۰۰۰	۹
روس	۵۰۵۹۵۰۰۵۷	۲۱

جدول شهرهای بزرگ روی زمین که نفوس شان از پنجاه هزار بیشتر است

نام شهر	موقع آن	مقدار نفوس
لندن	در انگلستان	۴۰۷۰۵۰۷۳۱
ینورک	در متحده امریکا	۲۰۷۱۶۰۱۳۶
پاریس	در فرانس	۲۰۷۱۳۰۰۶۸
فانتلون	در چین	۲۰۵۰۰۰۰۰۰

(۷۱)

۲۰۰۴۰۰۰۰	در المانیا	برلین
۱۰۸۷۲۰۸۸۰	در متحده امریکا	شیکاگو
۲۰۸۱۶۰۳۰۳	در اوستریا	ویانه
۱۰۶۵۰۰۰۰	در چین	پکن
۱۰۴۴۰۰۱۲۱	در ژاپن	توکیو
۱۰۳۳۹۰۳۷۵	در روس	پتر-بورغ
۱۰۳۶۷۰۷۱۶	در متحده امریکا	فیلادلفیا
۱۰۲۲۵۰۰۰۰	در دولت علیه عثمانیه	استانبول
۱۰۰۳۸۰۵۹۱	در روس	موسقوا
۱۰۰۰۰۰۰۰	در چین	سیافشان
۱۰۰۰۰۰۰۰	در چین	جانچاو
۱۰۰۰۰۰۰۰	در چین	سینفان
۱۰۰۰۰۰۰۰	در چین	تین چین
۹۰۸۰۴۹۲	در آرانسین امریکا	بوشوس آپرس
۸۷۰۰۰۰۰	در چین	هاتقاو
۸۴۷۰۷۹۶	در هندوستان	کلکتہ
۸۲۱۰۲۳۵	در ژاپن	اوزاقا
۷۷۶۰۰۰۶	در هندستان	بمبئی
۷۷۲۰۸۵۲	در المانیا	هامبورغ
۷۶۰۰۴۲۳	در انکستان	غلاسقوو
۷۳۲۰۰۰۰	در مجارستان	بوداپشت
۷۱۶۰۸۱۰	در انکستان	لیومر پول
۷۰۰۰۰۰۰	در برزیلیا	ریود وژاینرو
۸۵۰۰۰۰۰	در چین	هانج چاو
۶۵۰۰۰۰۰	در چین	قوجاو
۶۳۸۰۳۰۸	در روس	وارشوا
۶۲۰۰۰۰۰	در چین	شانسهای
۶۱۲۰۱۷۹	در متحده امریکا	سن لوین
۶۰۰۰۰۰۰	در سپام	هانقوئی

(۷۲)

۵۹۴۰۶۱۸	در متحده امریکا	پوستون
۵۸۰۰۰۰۰	در بلژیک	پروکسل
۵۶۵۰۱۸۱	در دولت علیه عثمانیه	قاهره مصر
۵۶۳۰۵۴۰	در ایتالیا	نابولی
۵۶۲۰۰۰۰	در المانیا	مونیخ
۵۰۳۰۴۸۶	در انگلستان	مانچستر
۵۴۶۰۵۳۴	در فلانک	امستردام
۵۳۹۰۵۸۵	در اسپانیا	مادرید
۵۳۳۰۰۲۹	در انگلستان	یرمنگام
۵۳۳۰۰۰۰	در المان	درسد
۵۳۳۰۰۰۰	در اسپانیا	مارسلونا
۵۳۱۰۳۱۳	در متحده امریکا	بالیتمور
۵۳۰۰۷۲۳	در مکسیقا	مکسیکو
۵۰۹۰۳۴۶	در هندستان	مادراس
۵۰۸۰۶۱۰	اوسترالیا	سیدنی
۵۰۲۰۱۱۰	اوسترالیا	مالبورن
۵۰۰۰۰۰۰	در چین	سوجاو
۵۰۰۰۰۰۰	در چین	نانکینگ

خاتمه و اعتذار

جدول جهان شمار انشاء الله در نانی بیشتر ازین وسعت داده خیلی مکمل یک اثری بوجود آورده خواهد شد. در بنوقت برای نمونه و اتخاذ سلسله بهمین قدر اکتفا و زیدیم.

چون من جلیل جغرافیا را این مولف عاجز درم کتبی تحویل کرده ام از انسیب اصطلاحات جغرافی و انسانی شهرها را - ان اصول و قاعده متداوله مکتبیهای منجما نوشته ام. حال آنکه در (مکتب میرزا) حبیبیه (شاکردان وطن عزیز ما جغرافیا را به اصول متداوله مکتبیهای هند تحصیل میکنند لهذا برای آنکه اشتباه حاصل نشود اکثر اسامی را بواسطه محرران اداره ارجدان عبدالهادی خان و عبدالرحمن خان که از تحصیل بافتگان مکتب حبیبیه میباشد تا بدرجه ممکن به اصول متداوله مطومه تطبیق دادیم. و هر دو اصطلاح اسامی را نوشته. نقشه قطعات بحکانه زمین و کرة مجسمه و کرة مسطوره را نیز تعریف چیره دستی میرزا محمد جعفر خان قندهاری که بر سرست کارهای اخیر ما در مطبوعه میباشد ساختیم. امید است که این هدیه ناچیزانه سراج الاخبار افکاره موجب استفاده ابتدائی قارئین کرام گردد. و اگر قصور و نقصانی بینند نظر خطا پوش زباب عرفان آنرا عنو فرمایند (محمود طرزی)

اعلان

از اداره

کتاب سال اول سراج الاخبار افغانستانیه مجلد

کتاب سال دوم مصور مجلد

کتاب سال سوم مصور مجلد

کتاب سال چهارم مصور مجلد

علم و اسلامیت

آیا چه باید کرد؟

ادب در فن

توجیه

مختصر جغرافیای عمومی

این کتابهای فوق در اداره موجود است. هر کس که آرزوی

خریداری آنها داشته باشد به اداره مراجعت کند.

از مطبعة عنایت

قیمت رویه کاپی

- ۲ سیاحت ردورا دور زمین بهشتادروز مجلد
- ۲ سیاحت در جو هوا مجلد
- ۴ سیاحت در زیر بحر مصور مجلد
- ۲ از هر دهن سخنی و از هر جن سنی مجلد
- ۲ روضه حکم مجلد
- ۲ براکنده مصور مجلد
- ۶ جزیره پنهان مصور مجلد

هر کس که آرزوی خریداری این کتابهای مافوق را داشته باشد از خود مطبعة عنایت در ده افغانان از نزد عبد الرموف سر مرتب و از دکان باز محمد کتابفروش در بازار ارک و از دکان حاجی غلام محمد خان تاجر کتب متصل مدرسه شاهی قیمتهای معینش خریداری کرده میتوانند و اگر از خارج افغانستان آرزوی خریداری کتابهای مافوق را بکنند باید در - اج الاخبار افغانیه مخاره کنند.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**